

eddig  
 átra-  
 a. Az  
 nyom-  
 illand,  
 5 kr.  
 2 frt.  
 a Si-  
 fele.  
 50 kr.  
 0 kr.  
 0 kr.  
 d des  
 6 frt.  
 . Von  
 30 kr.  
 3 frt.  
 0 kr.  
 50 kr.  
 50 kr.  
 2 frt.  
 1 frt.  
 egenek  
 u tér-  
 30 kr.  
 25 kr.  
 ásban.  
 60 kr.  
 re. Br.  
 25 kr.  
 gyári  
 érnök.  
 50 kr.  
 Emil.  
 30 kr.  
 l szer-  
 40 kr.  
 50 kr.  
**tzun-**  
 32 kr.  
 . Irta  
 20 kr.  
 5 frt.  
 10 frt.  
 hez al-  
 Antal.  
 50 kr.  
 70 kr.  
 80 kr.  
 öbbira.  
 80 kr.  
 orditot-  
 2 frt.  
 ly. 23  
 50 kr.  
 10 frt.  
 80 kr.  
 80 kr.  
 50 kr.  
 z álta-  
 20 kr.  
 b. szá-  
 30 kr.  
 n. Irta  
 50 kr.  
 50 kr.  
 ukácsy  
 50 kr.  
 preghy  
 50 kr.

**ÉLET ÉS IRODALOM**  
 SZÉPIRODALMI ÉS  
 TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

*Előfizetési ár:*  
 Egész évre 6 frt.  
 Fél " 3 " 50k.  
 Negyed " 1 " 50k.  
 Egyes szám ára 12kr.

Laptulajdonos és szerkesztő:  
**KORBULY JÓZSEF.**  
 Főmunkatárs:  
**HEGEDÜS ISTVÁN.**

*Szerkesztői iroda és  
 Kiadó-hivatal:*  
 Kolozsvárt, Bel Monastor  
 utca 20sz.

Ny. Stein J. Kolozsv.
Metsz. Fiedler K.

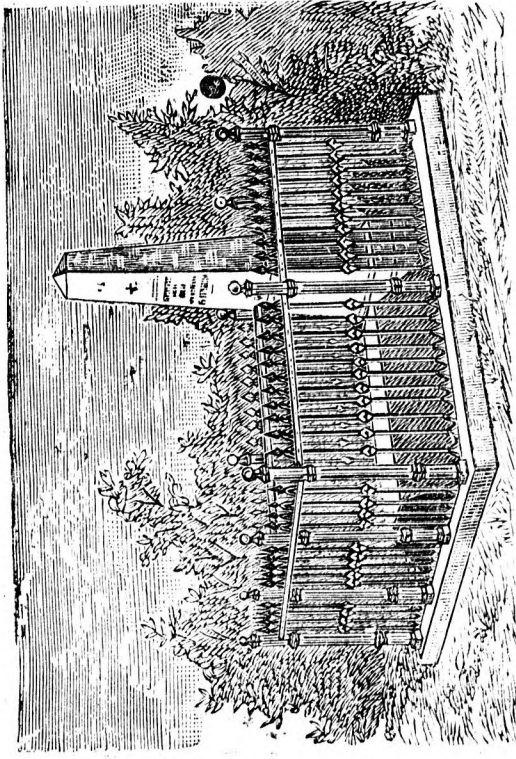
# H I R D E T É S E K.



## AZ ELSŐ ERDELYI FÜYÖ-CYÁR

(19) (7-10) KOLOZSVÁRTT.

Van szerencsém a már több mint 14 év óta fennálló és jó hírnévnek örvendő gyáramat a t. cz. közönség becses figyelmébe ajánlani. Bátorodom egyszersmind tudatni, hogy mindféle **gép-mű** és **épület-lakatos munkákat**, ugyszintén vert-vasból



SIR-AGSZATOKAT,  
**lépcsőzeteket,**

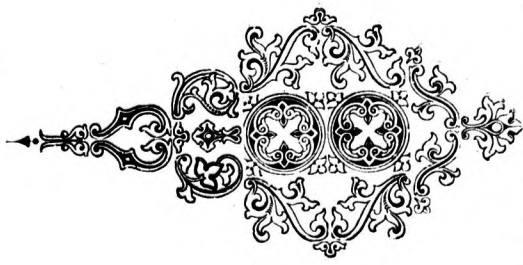
VILLÁMHÁRÍTÓKAT

stb. a legrövidebb idő alatt,  
**legolcsóbb árban,** elkészítetek.

Minták és rajzok a világ leghíresebb vasgyáraiból kiküldt rajzok után készűlnek.

Minta-rajzok, műminták kívánatra adatnak, vagy vidékre postán bérmentve küldetnek.

SEEMANN JÓZSEF.



EREDETI

FRISTER és ROSSMANN

VARRÓGÉPEK.

Amsterdamban az 1883-diki kiállitáson

„ARANY ÉREMMEL“

kiüntetett, tehát a legnagyobb elismerésben részesített

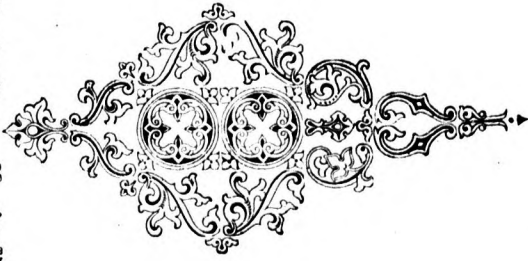
S I N G E R

varrógépeket készpenz, vagy 1 frt helti részletekbeni fizetések és hat éri irásbeli jóállítás mellett ajánlja

Neeser János és társa

Kolozsvárt, torlauteza 1. sz.

(7) (19-52)



KÖNYV- ÉS KÖNYOMDA.

# STEIN JÁNOS

KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDÁSZ KOLOZSVÁRT.

Ajánlja az ev. ref. főtanoda általa már 35 éven át kezelt és legújabbban a kor igényeinek megfelelőleg a legmodernebb betűkkel berendezett

## KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁIÁT.

A könyomdában szakképzett metsző és nyomó van alkalmazva.

A nyomdai gépek elegendősége, valamint a munkaerő teljes száma lehetővé teszi, hogy minden

## KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, izléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy bármely hazai nyomdával versenyezhet.

A munkához szükséges papírt csak rendes gyári árban számítja.

Mindennemű és nyelvű **könyvek, folyóiratok, iskolai értesítők**, köz- és magán hivatalok részére szükséges **rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák**, díszes kiállítású **diplomák és tanulólevelek, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívók, tánczrendek, gyógyszerári jelzetek, bor, rozsolis és más vignettek, új évi és más alkalmi üdvözlések, vámjegyek, vásárcédulák, hirdetésmények**, bármily nagyságu **fatragaszok**, szóval minden e szakmába vágó fekete vagy színnyomatu munkák csinos kiállítását jutányos áron elfogadja.

Megrendelések Stein János könyv- és zeneműkereskedésébe (bel-középutca 1. sz.) vagy a nyomda helyiségébe (bel-farkasutca 20. sz.) intézendők.

— Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. —

Különösen a **kir. közigazgók, megyei és városi hatóságok és a községi előjáróságok, valamint takarékpénztárak és biztosító-társaságok** figyelmét bátorodik arra fölhívni, hogy hivatali szükségletekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolcsóbb árszámítására különös súlyt fektet. **A községi bíróságok** részére szükséges nyomtatványokból raktárt tart s azokból kis mennyiségben **konz számra** is jutányos áron szolgál.

**Az e rovat alatt közlött ÚJ KÖNYVEK és ZENEMUVEK.  
Kolozsvárt Stein Jánosnál**

kaphatók, a hol vidéki szives megrendelések gyors és pontos teljesítéséről a legjobban van gondoskodva.

**STEIN JÁNOS**  
erdélyi muzeum-egyleti  
könyv-, mű- és  
zeneműkereskedése

**KOLOZSVÁRT.**

**Új könyvek:**

- Báró Sennyey Pál és gróf Apponyi Albert.** Irta egy magyar conservativ. 1 frt.
- A latin nyelv szótára.** A kútfőkből a legjobb és legújabb szótár irodalomra támaszkodva összeállította dr. Finály H. 10 frt.
- Zajzánból Khámin át Tiberbe** és a sárga folyó forrásvidékére, Przewalszky Mihájlovics Nikoláj orosz ezredes harmadik útja Közép-Ázsiába. Oroszból dolgozta Csopely László. Szövegbe nyomott képekkel. 3 frt 60 kr.
- A Kisfaludy-Társaság évlapjai.** Új folyam. XVIII. köt. 2 frt 50 kr.
- Mezei gazda népszerű vezérkönyve.** Irta Galgóczy Károly. II. kötet: az állattenyésztés. 80 kr.
- A XIX. század pesszimizmusa.** (Schopenhauer és Hartmann). Irta Alexander Bernát. 1 frt.
- Görög gyakorló könyv.** Hintner és Curtius nyelvtanaihoz. Irta dr. Hintner B. 1 frt 40 kr.
- Teréz és kisebb költemények.** Irta Ábrányi Emil. 80 kr.
- 1884. évi Rendeleték tára.** II. és III. 1 frt 50 kr.
- 1884. évi Törvények gyűjteménye.** I. 45 kr.
- Példázatok zongorán.** A leütések különböző nemeiről. Irta Szenkovits Gyula. 50 kr.
- A női szépség fentartásának, ápolásának és növelésének titkai.** Irta egy nagyvilági hölgy. Füzve 1 frt 70 kr. Kötve 2 frt.
- Az állandó gőzkazán és gőzgép-üzem kézikönyve,** vagyis a fűtők és gépészek törvényes vizsgáinál előforduló kérdések tárgyalása. Kozák György munkája alapján. Fordította és összeállította Fritz Pál. 60 kr.
- Compendium der Praktischen Medicin.** Von Dr. C. F. Kunze. 6 ft.
- Klinische Terminologie.** Von O. Roth. 3 frt 60 kr.
- Le socialisme d'état.** Conférences faites au cercle Saint-Simon. Par Léon Say. 2 frt 10 kr.
- Mademoiselle Blaisot.** Par Mario Uehard. 2 frt 10 kr.
- L'année politique.** 1883. Par André Daniel. 2 frt 10 kr.
- Leçons d'histoire littéraire.** Par P. Vincent et F. Bouffandeau. 2 frt 10 kr.
- De Pontoise a Stamboul.** Par Edmond About. 2 frt 10 kr.
- Le Général Chanzy 1823—1883.** Par Arthur Chuquet. 2 frt 10 kr.
- Entretiens sur l'histoire du moyen Age.** Par Jules Zeller. Première Partie. 2 frt 10 kr.
- Cours normal d'histoire.** Histoire général jusqu'à la mort de Henri IV. Par E. C. Coutant et A. Amman. 2 frt 10 kr.
- Athanase Coquerel fils sa vie et ses oeuvres.** Par Jules Devèze. 2 frt 10 kr.
- Les salles d'asile en France,** et leur fondateur Par Emile Gosot. 2 frt 10 kr.
- La cour imperiale a Compiègne.** Souvenirs contemporains. Par Sylvancecte. 2 frt 10 kr.
- Histoire de la Révolution.** Racontée aux petits enfants. Par Charles D'Héricault. 1 frt 80 kr.
- M. Pasteur.** Histoire d'un savant. Par un Ignorant. 2 frt 10 kr.
- La vie publique en Angleterre.** Par Philippe Daryl. 1 frt 80 kr.
- Un écolier américain.** Par Th. Bailey Aldrich. 1 frt 80 kr.
- Contes Macabres,** et autres et improvisations poétiques. Par Jules Nollée. 1 frt 80 kr.

- A sors kegyenozel.** Regény. Irta Kvassayné Kun Mielanie. 2 frt.
- A spiritismus titkaiból.** Irta János főherceg. 50 kr.
- Védbeszédék politikai sajtó-perekben.** Mondotta Komjáthy Béla. 1 frt 20 kr.
- A magyar birodalom zuzmó-flórája.** Irta Hazslinszky F. 2 frt.
- A legény bolondja.** Eredeti népszinmű, dalokkal 3 felvonásban. Irta Kóródi Péter. 50 kr.
- Az öreg béres.** Népszinmű dalokkal. Irta Györy Vilmos. 50 kr.
- Gedichte.** Von Emerich v. Fest. 1 frt 50 kr.
- Tőzsde-titkok.** 40 kr.
- Börse-Geheimnisse.** 40 kr.
- VÖRÖSMARTY MIHÁLY összes munkái.** Az eddig megjelenteken kívül magába foglalja a halhatatlan költő hátrahagyott műveit, melyek még eddig sehol sem voltak kiadva. Az egész mű nyolcz vaskos kötetben, csinos kiállításban, finom papírra nyomtatva fog megjelenni. — Egy-egy kötet körülbelől 8 füzetből álland, egy-egy füzet ára 35 kr.

Minden héten egy füzet fog megjelenni.

- A közjogi alap bukása.** 2 frt.
- A magyar kötőszók,** egyttal az összetett mondat elmélete. Irta Simonyi Zsigmond. III-ik kötet: Az alárendelő kötőszók második fele. 1 frt 50 kr.
- Bozóti Mártha.** Szinmű 3 felvonásban. Irta Csiky Gergely. 70 kr.
- Vom Jüdischen Katechismus.** Von Dr. David Kaufmann. 20 kr.
- Die Physik im Dienste der Wissenschaft,** der Kunst und des praktischen Lebens. Herausgegeben von Prof. Dr. G. Krebs. 6 frt.
- Kurzes Lehrbuch der Chemie.** I. Theil Anorganische Chemie. Von Dr. Hermann Kolbe. 4 frt 80 kr.
- Traité d'escrime** pointe et contre pointe. Par Romuald Brunet. 3 frt.
- Ma Jeunesse.** Par J. Michelet. 2 frt 10 kr.
- Az élet öröme.** Regény. Irta Zola Emil. Fordította Tarnay P. 1 frt 60 kr.
- A ház-as-élet.** Irta Dessowffly Arisztid. 1 frt 50 kr.
- Kendi Maigit.** Történelmi dráma. Irta Bartok Lajos. 2 frt.
- Ruth.** Regény. Irta Beniczky Bajza Lenka. 1 frt.
- Utmutató Szeged város belterületén.** Alapos tájékozó idegenek számára, a Király-látogatás programjával és a város könyomatu térképével. 30 kr.
- Ezeregy éjszaka.** Teljes kiadás. A legjobb kútfők után. 1 füzet. 25 kr.
- A kisdedek fölnevelése és halandósága.** Népszerű előadásban. Irta lovag dr. Giacich A. F. 60 kr.
- Ész és szív.** Vigjáték egy felvonásban. Mükedvelői szinpadok részére. Br. Steigentesh után átdolgozta J. Jankovich Gyula. 25 kr.
- Gőzkazánok.** Kézikönyv gőzgép-kezelők, fűtők, kazán-tulajdonosok, gyári s gazdasági hivatalnokok számára. Irta Taborszky Ottó, gépészmérnök. A szövegbe nyomott ábrákkal és rajzi mellékletekkel. 1 füzet. 3 frt 50 kr.
- Egy polgár-család története,** (Pot-Bouille.) Regény. Irta Zola Emil. Fordította J. Jankovich Gyula, 1-ső füzet. 30 kr.
- Filozsemita füzetek.** Havi folyóirat. Többek közreműködésével szerkeszti dr. Báltaszéki Lajos. I. füzet. 1884. január hó. 40 kr.
- A honfoglalás kezdete és befejezése.** Irta Csuday Jenő. 50 kr.

Epen most jelent meg s Kolozsvárt

**STEIN JÁNOS**

erdélyi muzeum-egyleti könyvkereskedésében kapható a

**Magyar-Salon.**

Illustrált havi folyóirat.

1-ső füzet. 60 kr.

A fentti czim alatt egy igen változatos dús tartalmu szépirodalmi folyóirat indult meg, mely hézagpotló vállalatot az olvasó közönség szives figyelmébe ajánljuk.

Minden hóban 1 füzet jelenik meg. Az első füzet 34 különböző pontot tartalmaz.

# ÉLET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.



## ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre . . . . . 1 frt 50 kr.  
Félévre . . . . . 3 „ — „  
Egész évre . . . . . 6 „ — „

Egy szám ára 12 kr.

LAPTULAJDONOS ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ:

**KORBULY JÓZSEF.**

FŐMUNKATÁRS:

**HEGEDŰS ISTVÁN.**

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsvárt, Belmonostor-utca 20. sz.)

Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.  
Huszdik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1—1½ ívnyi terjedelemben.

Kolozsvárt.  
1884. május 11.

## KORUNK ÁRNYKÉPE.

(Folytatás.)

A nyugati kultúra sikk tengerére ragadtattunk dagadt vitorlákkal. Büszkén szállt hajónk: és most annyi nem sejtett veszély örvénye látong körülünk.

Antennaeque gemant ac sine funibus  
Vix durare carinae  
Possunt imperiosius  
Aequor.

A hajófenék: közerkölcsiségünk van megrongálva. Mint Imre Sándor találó vonásokkal festi közállapotainkat:

„Mohón rohanunk a külföld után, mely tőlünk jobban, rosszban sokat különbözik. S most nem a nemzet legfelsőbb osztálya, mint előbbi időkben, hanem a nép maga indult elkorcsosodásnak. Mert a forradalmat, a társadalmi kapcsolatok felbomlását követelt átkos absolutismus alatt csak egyben volt szabadságára hagyva: az erkölcselenségben.“ „Vesztettünk, mert meggyengültünk. Meggyengült vallásos hitünk, erkölcsi érzésünk és a mi ezektől távol látszik esni — ősi s nemzeties nyelv ösztönünk.“\*) De legnagyobb mérvben feltűnteti e körös állapotot az irodalom: az élet e tükre. Azon irodalom, mely a szolgaság napjaiban az élet forrásait nyitotta meg a művelt osztálynak, mai naposság formátlan, zür-zavaros folyam medre, melyben nagyjaink becsületét, hírnevét mosdatás alakjában beszennyezzük, sokszor a családi élet szentélyében örzölt viszonyainkat a közönség előtt szemlére tesszük a bohóc csörgő sipkáját csapva fejünkre. Ez irodalom a minden nagyot porba rántó kritika léha, tartalmatlan, izléstelen frazisoknak tápláló magvat és életerőt nélkülöző, tüdőt fásztó porfellege; az ifju kedélyeket inficziáló célzások és vonatkozások pikáns érzékeket, csiklandó történetkéik pletykádjá, mely azért az erkölcsi léhaság és szemérmellen könyelműség szabadalmával ruhazza fel azon kiváltságos lényeket, kik a közönség mulattatására bírnak művészi vagy komédiás tehetséggel; ez irodalom beállt a reklam szolgálatába; árverez a hatalmasok pénzével a gyöngébb igazság rovására,

\*) Protestáns főiskolánk és a tanszabadság. Irta: Imre Sándor. Debreczen. 1868.

kezébe ragadta az erkölcsi biráskodás sok tapintatot, mély meggondolást és mindenestre kellő körültekintést, főképp pedig utógondolat nélküli elfogulatlan lelkiismeretességet igénylő tisztét és gyakorolja oly könnyű vérrrel, mint tekéző suhancz játszik a tekelpárával. Egy huszonégy óra alatt kész egy hithagyással és ép oly méltósággal, ép oly rártató föllépéssel (aplomb) arrogálja a hatodik nagy hatalomnak a tiszteletet. A lángész szabadalmazott lovagjai, a színésznők boudoirjainak finom, fehér keztyüs arslánai irányadók akarnak lenni. És oly fény, oly zaj kíséri léptüket; az irodalmi kaczerkodás mesterségét felségesen értő clique-ek úgy biztosítják tapsaikkal a sikert, hogy a többé-kevésbé mindig tévedésre hajló közönség megejtve lesz és a közvélemény árja ellen úszni képtelenségnek tűnik föl. Már 1863-ban felszólalt nagy költőnk, kinek feddhetetlenségét említenem, Tacitussal szólva injuria virtutum fuerit, Arany János a „Koszoruban“ e nyegleség ellen. „Semmi kétség benne — írja többek közt — hogy ily modor (t. i. ha készületlenül, pelyhes állal nem rohanják meg az irodalmat) sokkal inkább megőrizhető az írói függetlenség s vele az írói moral, mintha egyre többen seregelnének az irkáló életmódhoz, a szellem dicsőséges versenyét iparüzletté alacsonitják, hol a tehetség nélküli, de ügyes nyegle jobb geschäfteket csinál s ez által olykor nagyobb hirre vergődik, mint a ki valóban érdemelne.“

És azt sem lehet mondani, hogy ha a sajtó tekintélye hanyatlik, már csak e tény is kisebbiti hatását. Nem, mert mindennapi szellemi táplálékunk lehetetlen hogy befolyással ne legyen erkölcsi épségünkre, de ha mi óvnók is magunkat, óvja-e magát, bir-e erre erővel a nagy közönség, melyre illik a Göthe színigazgatójának felfogása, hogy ez csak mulatni akar minden áron? Óvja-e magát egyetemi fiatalságunk? Óvják-e magukat családaink? Óvja-e magát maga a tanuló ifjuság? A bíráló elme nemes feladatát: az igazságot fedő homály eloszlatását, az érvek és ellenérvek mérlegénél, melynek nyelve az igazság lelkiismeretes, őszinte kutatása által érzékenyített finom meggyőződés szerint billen, pontos felállítását gyakorolja-e az érdekesítő ujdonságok után kapkodó napi irodalom? Ezt tőle kívánni is képtelenség. A felszínes felfogás a tudomány, az izlés, az erkölcs kérdéseinek tárgyalásánál, de a merészség és fenhéjazó hang a

vélemény kockáztatásának s az angol positivisták „valószínűség“-féle elméletének, mely szerint az élet maga a valószínűség, tulhajtása; a meggyőződésnek márol-holnapra változása: alkalmasok-e arra, hogy erkölcsi hatalmat gyakoroljanak az életben? De maga az a körülmény, hogy a sajtó épen a közvélemény szabad tolmácsolásával kérkedik, hollott nagy részt intéző és befolyásos körök nézeteit és leplezett érdekeit támogatja — bizonyítja: mennyire közszükség volt és az mai napság is egy erős erkölcsi hatalom, mely irányozza a közélet összekuszált hullámzó mozgását, ez útvesztőben a kivezető arany-fonalt tartsa kezébe, az egymással kiengesztelhetetlen harczra kelő nézetekkel és irányokkal szemben a közmorál döntő ítéletét mondja ki, sőt mint Lánccy Gyula egy ifjúkori heveskedéssel, de mélyreható tanulmányokkal írott művében\*) közállapotaink főhiányának állit: eszményt tüzzön ki a társadalomnak. Ez erkölcsi közhatalom képviselője akar lenni a sajtó. És Junius az ily sajtónak volt képviselője. Ez erkölcsi közhatalom volt Rómában a censor, ki a végrehajtó hatalomtól független ítéletét csak a megvesztegethetlen közmorálhoz fellebbezte; ez erkölcsi közhatalmat gyakorló, mindent kizáró hatalommal és ellenállhatatlan méltósággal a középkor egyháza, a protestans egyház szószéke; ez erkölcsi közhatalmat élesíti föl nemesbitett alakjában a 18-ik század felvilágosodott értelmisége, mely nagy aspiratioival erélyes hangon, bámulatos, részben utóélettel lenkesedéssel törte szét a léha, külsőiségben tartalmatlan, üres dogmatismusban megesontodott egyházi hatalom bilincseit és hivatkozott az emberi józan észhez, a 18-ik évszázad ez isteni rangra emelt hatalmához. Meggyőződés nélkül nem képzelt ez évszázad igazságot; mert az igazság nem közönyös dolog az embernek, az igazság az emberi társadalom fentartó alapja. És mi történt? Többé-kevésbé mindenütt az, mit Gregoire atya mond a francia forradalom hatásáról. „A terrorismus vérengző napjaiban a költészet ama bűnbánatos szűz elnémult. S énekelhet-e a hazát, a hont, mely sárba fetrengett, példátlan büntettekben fertőzött, mely a polgáriasság legmagasb fokairól az emberevőkkel szálla egy sorba! Vigasztalhatta-e az

\*) A felső oktatás reformja s az új magyar közműveltség. Irta: Lánccy Gyula egy. m. tanár. Budapest 1879.

áldozatok kesergő árnyait, de hiszen az elcsábult ész nem hive többé egyébben, csak a semmisségben! Miként zokog egy cyprus mellett, ha többé a lélekben nem hiszed? miként lengj egy más jobb ég alá, miként ígérj az elnyomott erénynek igazságot, ha lét-pályádat a sir keskeny határi rekesztik?\*) A vallás-erkölcsi élet éltető forrásai, mint-ha megfertőzve lettek volna. Az erkölcsi közhatalom gazdátlanul szertemarczangoltaték; a meggyőződés helyét az érzelmi vágyak csábító nyelvén beszélő bölcsesség hirdeté igéit, a természettudományok bámulatos felfedezései a természet hatalmait a gyenge ember akarata alá veté, az ember a külső fatummal szemben mind nagyobb mérvben érzé magát szabadnak: és betölt, mitől Göthe jóslatszerűen óvta a világot, midőn így nyilatkozott: „minden, mi szellemünket felszabadítja, a nélkül, hogy önmagunk fölötti uralmat is szerezne önmagunknak, romlásra vezet.“ És már a múlt évszáz végén két — mondhatni — leghivatottabb szellem, egy nagy ész; feddhetetlen szűzies jellem, ki évszázakra kiható morális sarkelvet proklamált és egy nagy szív, melyből támadtak „a mély gondolatok, melyeket a szent szeretet nehéz vajadások közt hozott világra, melyek az örök élet gondolatai és mint maga a szeretet, soha sem fognak elenyészni“: Kant és Pestalozzi mély bepillantással mutattak rá a polgári műveltség e fájó sebére. „Polgáriassultunk — mondá amaz — mindenféle társadalmi ügyességre és illemre kiképeztük magunkat. De sok hja annak, hogy erkölcsösöknek tarthatnók magunkat.“ Kikel egy helyt a politika vezetői ellen, kik a népek figyelmét harcra irányozzák, minden erőt fölemésztenek. Nem a belső erkölcsi izmosodás folyamát igyekeznek a politika előidézni; pedig a mely politika a morál előtt nem hajt térdet, vésszel teljes. „Mindem jó, mi nem erkölcsi jóérzületbe oltatik, csak üres látszat és csillogó nyomor.“ És Kant alólról nem remélvén egyöntetű, czéltudatos emelkedést, a kormány részén a vezérszerepet szín-

\*) Hetényinek a „Lélektudomány nevelési fontosságáról“ renden kívül becses pályaművéből, mely 1844-ben jelent meg Eggenbergernél.

tén oly körök kezében látván, melyek az erkölcsi növelés lassu munkája helyett a háborut készítik vagy a háboru okozta sebeket gyógyítják anyagi eszközökkel, azt állítá, hogy a gondviselő bölcseségtől jöhetne a mentés. Az egyház azonban magasztos szerepének betöltésére annyira nem gondol, Rómának ma is annyira jelszava: tu Roma imperare memento, hogy már általános ellenszenvvel vagy közönnyel találkozik. Élesen kifakad a szelid Kant a papok ellen, kik jósolgtatják a vallások végenyését az Anti Krisztus eljövételét, holott annak ők készíték útját; a történeti hitalakok inkulkálása által, elérik a gépies egybehangzást a valóság nézetek és cselekményekben, de nevelő eljárásuk nem az erkölcsi érületben gyökerezik. Sajnálattal nyilatkozik az egyház és állam szövetkezéséről. Uralmi czél vezérli az egyházat; pedig ez a jogosság eltiprásához vezet, mely nélkül — mondja élévülhetetlen szavakkal — nem érdemes, hogy emberek lakjanak a földön. Ezt tevé az essenus gyülekezet sarkelvévé; „szeretted az igazságot, gyűlölted az igazságtalanságot, ezért kent fel az Ur,“ mondák Jézusnak. A pap ma is denuncziál, mint az írástudó főpapok, az államférfi ma is kezét mosza, mint Pilátus.

HEGEDÜS ISTVÁN.

(Folytatása következik.)

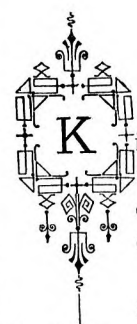
## AZ UTOLSÓ BOBORI LEÁNY.

Irta:

PETELEI ISTVÁN.

V.

(Folytatás.)



Kicsi te — hallzott egy sutogó szó kívül — én vagyok, Sári. Itt leslek téged egy hét óta mindennap, sok sok mondani valóm van.  
— Te . . . te — kiáltotta kitörő örömmel a gyermek — te vagy Sári. Oh lelkem egyetlen, drága Sári, nyujsd ide az ujjad

hegyét itt a hasadékon. Az ajtó be van zárva s nem ölelhetlek meg.

— Egy hét óta ügyellek . . . beteg voltál? Engem elkergettek, látod, érted, de jó helyt vagyok. Hát a nénéd hogy van? Nem haragszom rá. Sugnék valamit neked . . .

A gyermek reszketett s lábhegyre ágaskodott, hogy jól láthasson ki; tapogott, futott erre-arra, kezeit, mint egy madár a szárnyát, kiterjesztve.

— Én beteg vagyok, a néni nem beteg, nem látlak jól Sári, oh . . . s megrázta az egyik deszkát, mint a hogy a kaliczkába zárt madár megtépi a drót rostélyt.

— Ő is beteg — sugta Sári — tán nem is él sokáig. Csak téged kíván, téged nevez örökké. Oh, hogy szeret te; meg sem érdemled. Milyen drága ember az; nála lakom . . . Halálosan beteg Dénes, soha sem fogod látni.

— Beteg, beteg — nyögte Ágnes — „beteg“ — sikoltotta. Mit tegyek istenem . . . Beteg s én nem láthatom — és keskeny fehér kezeibe rejtette arcát és kábultan dőlt a nagy magyaró-bokorhoz. Madár rebent fel az ágak közül s Ágnes is felriadt.

— Kimennék innen . . . oda mennék hozzá — mondta hévvel — elvinnél-e Sári, oda vezetnél-e? Látni akarom, akarom, akarom, most mindjárt — és kiáltott.

— Csendesesen kicsike, meghallják.

— Beteg s te most mondod, most mondják nekem. Titkolták, ámitottak . . . Beteg . . .

— Csendesesen; megtudnák s nem eresztenének. Este kicsike eljövök érted. A mint szürkül, elviszlek, ne félj semmit. Csak csendesesen; én elme-gyek, nehogy meglássanak.

— Ne menj el, vigy magaddal most lelkem Sári. Látni akarom, meghalok én is, ha nem látom.

— Ne . . . ne, kicsike, visszajövök szürkületben, bizony isten visszajövök. Nem megyek el a városból, várlak s ide jövök vissza . . .

Elment, végig baktatott a kertek mellett az ösvényen s az első háznál megállott.

— Jön urfi — kiáltotta be az ablakon — jön ma este.

## TÁRCZA.

Megint egy adat az erdélyi magyar irodalom zsenge korából.

JAKAB ELEKTŐL.



Második közlésem tárgya az erdélyi arisztokratia egy szép és hazafias, bár nem valószínű tudományos tervezése.

Kézzel foghatólag bizonyítja az e mivelt társadalmi osztálynak már akkor a nemzeti irodalom iránti tiszteletet érdemlő érdekelt-ségét s korát megelőző messzelátását.

Öt főur csaknem e század elején szövetkezett arra, hogy nyomdát állítson magyar könyvek kiadására s a mai nagy nemzetek klasszikusait lefordítsa magyar nyelvre, az elsőre egyszer mindenkorra előre 25 magyar forinttól 500-ig, a másodikra tiz évig 1-től 10 frtig terjedő összeget kívánván az eszme pártolói által kötelező biztosítással fizettetni.

Szándékuk az volt, hogy tervöket az országgyűlésnek bemutassák, de az 1834-ig nem volt Erdélyben s így az elmaradt.

E tudós szövetségeseknek csak pénztárnokát

tartotta fenn név szerint a körlevél, melyet a hazafiakhoz kibocsátottak. A fogalmazvány, mely birtokomban van, eredeti s így aláírva nincs. Majd tán előkerül egy kibocsátott példánya s akkor megtudjuk neveiket.

A pénzek gróf Teleki Józsefhez, a cs. kir. felség bejárójához és kir. táblai ülnökhöz leendő beküldését kívánták, a ki arról jegyzőkönyvet visz, s ezt bárkinek megmutatni bármikor kész.

Gróf Teleki 1813-ban nevezetett ki erdélyi kir. táblai ülnökké, de kamarássá 1816-ban lett, a mikor egyszersmind kir. főkormányzó tanácsossá lépett elő. Ebből bizonyos, hogy a klasszikusok kiadására szövetkező erdélyi mágnások tervöket 1816-ban dolgozták ki s akkor is tették nyilvánossá.

A fogalmazvány másfél tömött kézirati iv, háromféle írás látszik benne, a szövegező, mely szép férfias írás. A szöveg teljes hibátlanúsága, gyakorlott gondolkozóra és stylistára mutat. Báró József Miklósának látszik az. A javításokat is egy kéz tette kezdettől végig, legtöbbször valódi magyarosság indokából, pár helyt azonban elvi tekintetből is. A javító is gyakorlott író sejtet, mert módosításai az egésznek szellemébe hatnak be s feltűnően idomn és szebbé, néhol kifejezőbbé válik általuk az egész szöveg.

Határozottan ismerem a harmadik kézirat, a mi a volt akadémiai első elnök gróf Teleki József.

Látszik, hogy a grófnak észrevételezés végett adták át társai; öt megjegyzést tett rá, melyeknek

óvatossági, eszélyességi s a sikert kockázthatni nem akaró jellege van, egyen kívül elfogadták s a szöveget a második vagyis a javító kéz a szerint módosította.

1803-ban is akart hét erdélyi tudós arisztokrata Diarium Hungaricum című magyar nyelvű hírlapot kiadni, de postai díjmentesség nem nyérése miatt nem sikerült.\*) Ezek a következő urak voltak: gr. Teleki Ferencz és Pál, gr. Bethlen Imre, br. Bánffy Dénes és József, br. Jósika János, Cserey Miklós. Nagy a gyanum, hogy a klasszikusok fordítására alakult szövetség tagjait, legalább részben, ezek között kell keresnünk. Azonban a gyanut bizonyossággá csak azutáni felfedezések fogják változtatni.

És most lássuk a körlevelet.

„Az alább irtak meggyőződtek arról, hogy egy nemzetnek polgári boldogsága nemcsak a törvényeitől és szabadságától, hanem az értelemnek a homályból való kitisztulásától s az emberi akaratnak ez által eszközölhető nemesedésétől is függ; mert ezek nélkül a szabadság használhatatlan s a vele való visszaélés rettentő; a törvények pedig csak arany békók. Által látták azt is, hogy az értelemnek sugári mindaddig össze vannak szorulva s illendő tágasságra nem terjedhetnek, valameddig a nemzetnek vagy országnak a kimiveltebb nyelv-

\*) Lásd: Az erdélyi Hírlapirodalom Történet stb. M. tud. akad. értekezések 1882. 29. l.

## I. évfolyam.

Csete Dénes felszakította az ajtócskát és kilepett.

— Láthatom hát, nem csalál meg; végre.

Oda mehetek, szól-e hozzám?

— Eljön ma este hozzád egyedül velem.

— Ki jön, ki?

— Ágnes.

— Hozzám jön . . . ki mondta? Hazudsz.

— No hát haragszik tán érte az urfi? Hát

Ida jön, én mondom.

— Ah — s e sóhajtás olyan volt, mint egy boldog álomból felébredő — hát olyan Ágnes is?

— Olyan? Mit akar. Azt mondtam neki, hogy beteg az urfi, hogy haldoklik s eljön, meglássa . . . Mit akar? Oda nem lehet menni, arra ne is gondolj. Úgy akartam én is . . . Úgy igazán, de nem lehet, mert a kisasszony dühödött. Veszett, indulatos vér a Bobori . . .

Dénes közbevágott.

— Gaz csaló vagy, hazugság minden lépésed . . . Azt hiszed, megengedem, hogy eljőjön, hogy hozzám jőjön Ágnes. Alattomos vagy, utálni való.

A vén asszony lesütötte a szemét s hallgatott. Néha morogta: „Bolond“ s bebállagott a házba.

Körül csend volt, csak egy őszi szél vágott néha fodrott a kék vizen s rázta meg a faágakat és egy pár kutya ugatott.

Mégis — gondolta Dénes s járt-kelt — mégis hát mi lenne, ha eljöne? . . . Jóvá tehetném . . . Oh, jóvá tudnám tenni, csak lássam.

Szerette-e vagy csak vágyott utána? Megcsendült a fülében, a mit Both mondott: „bezárták volna apádat a bolondok közé, ha Boborit vesz el.“ De hát a világ örült . . . az legyen-e Dénes is?

Hátha csak a tiltás ingerli? vágyainak tápot ez ad? Nem . . . Édes érzéssel telt el s érezte, hogy több ez a vágynál.

De gyermek Ágnes. Nem gazság-e az út, melyen hozzá csáljak? Jóvá teheti-e?

Hogy mer eljönni. Egy percig benyilalt az

agyába: „Bobori vér“, a másikban: „szeret, mindent feledve szeret.“ Szeretheti-e?

Mégis . . . Szeme kigyult s felderült az arca . . .! oh, ha magához szoríthatná. Vágy ez mégis.

Vivódott, gyötrődött. Leborult a ház előtti padkára s fejét kezébe fogta. „Mit tegyek, mit tegyek?“

Egyszer, mikor már alkonyodott, felszökött ültéből s mint a kiben elhatározás érlelődött meg, mondta: „Úgy lesz, úgy . . .“ s belépett Sárihoz.

— Roszul tettél, hogy hazudtál, de nem változtathatod meg. . . Én előre megyek Bényére, haza s várlak.

— Vele?

— Ágnessel.

A szél mind erősebben fujt. Olyan suhogás, sziszegés volt a fák között, mintha felhőnyi nagy szárnyu madár-sereg rebbent volna fel, zajongva szelve át a léget. Időnként szitált is az eső s a szél üzte a cseppeket s a Sári arczába verte, ki összegubanczolodva várt a kert végében.

— Én is Bobori vagyok, csak hogy a bűnök — morogta. Elül . . . Oh, hogy fogsz harapni, tépni, rágni, mikor megtudod hol van Ágnes. Mit akarsz vele? . . . Bobori . . . úgy sem lesz asszony. Azt hiszed, olyan gyámoltalan vagyok én is, mint a többi, a kikről töletek hallottam beszélni, a kik azok voltak, a mi én s engedték, hogy elűztek? Úgy . . . úgy . . .

És félrehuzta a száját s felszemmél nézte a varju-csoportot, mely verekedett, kergetődzött a berekben, tulkiáltva a lombok zaját.

Szürkült, mikor, a leánya kilépett a kis ajtón. Hajadon fővel volt, a hogy a szobából jött ki, de futott s néhány rózsaszín folt ült gyenge arczán.

— Hamar Sári . . . fussunk — lihegte — a néni benn a szobában és Benkő is . . . ott hagytam . . . Merre?

A szekér ott várt a vámnál. Sári kezénél fogva vezette a gyermeket. Suttogott egyet-mást; aranyosnak nevezte, drágának, édesnek.

Ágnes kérdezte: „Rég beteg, szenved úgy-e? Láza van, úgy-e, nekem is van.“

— Te kicsi — hízelt a vén asszony — te neked szőrös lesz a szived. Azt hallottam s nem mese, hidd el, hogy bátornak, hősnek szőrös a szive. Neked is szőrös . . .

— Oh, be lassan haladunk.

— Hegynek megyünk, kicsi.

— Messze van?

— Csak az erdőn túl.

— Oh, azon is túl? Fázom.

S reszketett. Összebb huzódott, a milyen kicsire csak lehetett s megtapogatta olykor arczát. Keresztbe tette mellén a kezét, hogy meleget tartson, majd uja hegyét harapdálta és hallhatóan lélekzett.

(Folytatása következik.)

## É J J E L.

(1883. decz. 14.)

Hányszor vagyunk ébren, álmatlan éjszakán! . . .

S virrasztunk esendesen ketten, édes anyám;

Sírunk mind a ketten,

Csendesen . . . csendesen,

Alig-alig hallszik . . .

Künt zúg a szél, csillagtalan éjben

Egy sirra gondolunk fent a temetőben,

S arra, ki ott alszik.

Ejfél ut az óra, de sir nem nyílik meg,

Csak a mesékben jár kísérteni lélek.

Föld vissza nem adja,

Köny vissza nem sirja,

Alszik mindörökké . . .

Föld alól hallgatja futó szél zúgását,

Futó szél zúgását, gyermek'i sirását,

De nem mozdul többé . . .

Boldogasszony képe mosolyg le a falról,

Csend van a szobában. . . alszol anyám. . . alszol? . . .

Akkor is ily csend volt,

Épen így mosolygott

Boldogasszony képe.

Fehér halál-angyal lassan közeledett,

Jéghideg kezével búcsuzólag intett . . .

S messze szállott vele . . .

vekkal és tudományokkal ismeretesebb része arra is nem fordítja tehetségét, hogy az igaz tudományt s a jó izlést a nemzetnek nagyobb számu, de kevesebb tudomány részével megismeresse és a sokaságot, mely magában sehol sem bölcs, legalább értelmessé s bölcseség tanácsainak bevételeire hajlandóvá tegye; már pedig ez igen késsőre mehet végbe, ha csak a nemzetnek anyai nyelvében a régibb s újabb tudósoknak remek munkái meg nem jelennek.

Ugyanezért eléggé ki nem fejezhető köszönettel érzik magukat és az egész magyar nemzetet adósnak az alább irtak azon buzgó hazafiaknak, kik a jelesebb munkáknak nagyra való fordításában vagy magok hasznosan munkálodtak, vagy az abban munkálódókat gyanították.

De mivel még eddig a két haza s nevezetesen nemes Magyarország értelmes tudósainak annyi szorgalmasságuk után is az időnek látásunk felszenéséről mért rövidsége s a könyvek kinyomtatásának költséges volta miatt más európai nemzetekhez képest nem sokra mehettünk, úgy vélekednek az utóbb irtak, hogy hazájukhoz való szeretetöknek s a maradék iránt való gondosságoknak alig adhatnák tisztább jelét, mint mikor magokban eltökélték az elkezdett igyekezetnek folyamatját elésegíteni s annak akadályait, a mennyiben tőlük telik, elhárítani; mely eltökélt szándékjokat ezen kötelező levélbe foglalván édes hazájok Tekintetes

nemes képviselőinek ezennel bemutatják. Remélik, hogy kegyesen fogadni méltóztatnak a T. Státusok ezen ártatlan és tiszta indulatból gerjedő áldozatot, s erőt és fogantosságot adnak ezen igyekezetnek.

Ehez képest, minthogy tudom van, hogy rövid idő alatt jó eszközléssel több mehet véghez, mint századok alatt eszközök nélkül, azokat a magyar hazafiakat, kik a tudományba bele szerettek, abban fogantatos lépéseket tettek, de a mai nyelveken levő derék munkáknak fordításától az élet gondjai által elvonattatnak, szükségesnek tartották az egybeállottak: 1) Azokat, a kik ezen nemes célra eszközökül közikbe állanak és a kik Társaság által kimutatandó becses munkákat tiszta és sikeres magyarsággal léfordítanak, tehetségeikhez képest esztendőnként egybeteendő pénzbeli segédlemmel gyámolítani s munkájoknak a két hazába kiterjesztésével több hasonló szép igyekezetekre serkenteni. 2) A magyar könyvek kinyomtatása könnyebbségének és az ilyen fordítások minél olcsóbb áron lehető elterjesztésének eszközzésére egyszerre összeendő költségből egy nyomtató műhelyt állítani, a mely csupán a megirt célra szolgáljon.

Kérdésbe sem hozzák az alább irtak, hogy nagy számmal ne találkozhassanak csupán ezen kis hazában is olyan derék hazafiak, a kik ezen nemes és minden maradékaink előtt becsben marandó intézetre tehetségek szerint való segédelmet nyújtani készek lesznek, a minthogy teljes feltett

szándékok is az alább irtaknak, mindazoknak neveit, kik erre egybe tesznek, nyújtandó segédelmek feljegyzése mellett, nemcsak a két magyar hazában, hanem a külső nemzetek előtt is esmeretessé tenni, hogy ezen kihirdetés az értelem gyarapodásának esztendő jegyzéseiben a magyar és nevezetesen erdélyi hazafiak gondolkodásának czimere lehessen.

Annál elevenebb pedig az alább irtaknak jó reménysége, minél tudvalevőbb dolog, hogy ezen hazának más tartományokhoz képest való pénztelensége mellett is, kevesen vannak, kivált a falusi jószágok birtokosai s a tehetősebb városi rend számában, a kik a nemzet sikeres javának eszközlésére valami keveset ne nyújthatnának, kivált ha tekintetbe veszik, hogy minden capitalis magánál sokkal kevesebb interest szokott hozni; de a nemzeti boldoglétre költött summák, mihelyt céljok eléretik, maguknál százszorta nagyobb nyereségeket árasztanak a maradékra.

Ily bizodalomtól élesztetvén, bátorokodnak az alább irtak minden nemzetét szerető magyar hazafit, nevezetesen az értékeseket atyafiságos bizodalommal felszólítani és tehetségéhez mérsékelt segédelmének nyújtására evvel az értelemmel meghívni, hogy egy e végre szolgáló magyar nyomtató műhelynek felállítására most egyszerre 25 magyar forinttól ötszázig, a magyar könyvek fordítójának időnként való gyámolítására pedig mostantól fogva tiz esztendeig esztendőnként 1 frttól tizig irás sze-

Könyörülő isten imára enyhet ad . . .  
Csak egyedül halál, te nem tudsz irgalmat — —  
Szárnyad subogása :  
Koporsó zárása,  
Örök hosszú válás! . . .  
Oh, mert tul a sirról nem tért vissza senki,  
Messze tartományból hirt se lehet venni,  
Van-e viszontlátás? . . .

TUTSEK ANNA.

## SZINTE FELÁLDOZTÁK!

Angolból.

SAMI LÁSZLÓNÉ.

VI.

(Folytatás.)

A következő pillanatban Selby vadállati dühével s gyorsasággal ugrott oda s szinte ki-kapta az üveget kezéből. De doktor Fairfax erős férfi volt és sokkal óvatosabb, mint-hogy meg lett volna lepetve. Az üveget erősen szoritotta az egyik kezébe, a másik-kal pedig bünös támadóját tartóztatta vissza; ez idő alatt Alwyn a csepenyüire tette a kezét.

— Selby ur — mondá — hallgasson reám, ön bajosan reménylheti, hogy két ilyen erős férfi közül, mint a milyen Fairfax barátom és én vagyok, megtudjon szökni; de azért nem akarom a Klára kisasszony gyógyulását a szobája mellett ütött zajjal kockáztatni; tehát tudatom önnel, hogy a legkisebb kísérletére minket megcsalni, becsengetem azokat, kik rögtön megrátozzák az igazságszolgáltatás elől való megszökését s a mi kiméletünket is lehetetlenné teszik. — A gyalázatos terv számai skülvázlata birtokomban vannak, — tehát ha saját magán segíteni akar, figyelmeztetem, hogy mindenről, a mit e dologra nézve tud, őszinte vallomást tegyen.

A bünös összehuzódva s reszketve állott vádolójának szigorú tekintete előtt. Két egyenlő nagyságu veszély között állott s bármelyik esetben biztos pusztulás várt reá.

rint ígérni és adni ne sajnálják. Továbbá, hogy ki-ki a megírt szándéknak miképen lehető véghezvitelét előre láthassa és legkisebb balvelekedésnek is helyet ne adhasson, nemcsak a begyűjtendő pénzek egybegyűjtésére, hanem a vele való bánásnak telelet alatt való módjára nézve is előre megállítattott.

1. Hogy ezen munkálkodásnak első megindítói közül egyik, u. m. gróf Teleki József ur a cs. kir. felségnek bejárója és az erdélyi törv. kir. Táblának egyik Törvényülője fogja a pénzt beszédni és annak mind bevételéről, mind elköltéséről jegyzőkönyvet tartani, melyet akárkinek is szabad leszen megnézni.

2. Hogy ezen igyekezetnek első megindítói, kiknek nevei mások előtt olvastatnak, fognak az igyekezet sikeres előmenetelére kiváltképpen és egyetértőleg az egyiknek, u. m. \*) igazgatása alatt figyelmeznii s gondoskodni.

3. Hogy az öt férfiak, kik ezen igyekezetnek megindítói lettek s annak gondját és folytatását magokra vállalták, nemcsak megszenvedik, hogy ha akár ki is, a ki ezen igyekezetnek részese léssen, maga vélekedését írásban vagy szóval is adhassa, sőt az értelmes hazafiak bölcs utasítását, tanácsát kérve-kérik.

4. A törvényes felsőségnek betekintéséből

\*) Itt az igazgató levelének üres hely van hagyva.

— Nem tehetem — mondá reszkető ajkakkal s arca minden pillanatban hullaszerű hamvas színt váltott. — Ne kérdezzenek. Nem az én hibám volt. — Miért bünhődjem én miatta?

Alwyn megvetéssel nézett reá.

— Szegény féreg — mondá — én elhiszem a szavait. Ön csak az ügynöke, ha ugyan nem az áldozata volt egy, még az önénél is sokkal lelkiismeretlenebb akaratnak és sokkal erősebb, kegyetlenebb természetnek. De most olyannal van önnek dolga, a kit még Nugente asszonynál is szigerubbna, határozottabbnak és erősebbnek fog találni; ha önmaga iránt van ön némi kimélettel, akkor nem fog sokáig habozni.

— De nem merészelek vallomást tenni — mondá Selby — nem merészelek, félek.

S a bünöst erős reszketés fogta el, mi eléggé bizonyította szavainak igazságát.

Alwyn majdnem sajnálni tudta volna e nyomorult embert, ha az nem lett volna oly bünös.

— Hallja — mondá. Ha ön hatalmában van annak a gonosz asszonynak, ki önt czélja kivitelére eszközül használta, akkor ígérem önnek, hogy ellene védelmezni fogom. Nugente asszonynak egyik feltétel a büntetéstől való megmenekülésére az lesz, hogy ön távol innét háborítlanul s külső büntetés nélkül élvezze nyomorult életének hátra levő részét. De minden az ön őszinteségétől — és teljes vallomásától függ. A meggondolásra öt percet adok. Ha ennyi idő alatt nem határozza el magát, akkor rögtön átadom a törvényeseknek.

— Ne, ne, oh ne tegye! Már határoztam! Megmondom, megmondom! — kiáltá. Teljes vallomást teszek. Csak a saját veszélyem kényszerített, hogy Nugente asszonyra hallgassak. A hatalmába estem; s nem tudtam, nem mertem megtagadni szolgálatomat. Ez volt az egész. Szegény fiatal leány, én nem kívántam neki ártani, nem, én nem kívántam!

— És ön előbbre tette saját nyomorult életét, biztonságát, mint egy fiatal, ártatlan, tehetetlen gyermek életét! — kiáltá Alwyn undorral. Gyáva, nyomorult teremtes! Fairfax — mondá barátjához fordulva — ez a nyomorult nem érdemel kiméletet s könyörületet tőlünk!

munkálkodásaikat elrejtteni s a kiadandó magyar fordításokat a józan censura alól kivonni sem szándékoznak.

5. Hogy a kibocsátandó fordításoknak árát úgy fogják szabni, hogy ki-ki azokhoz minél olcsóbban juthasson; azoknak pedig, a kik ezen hazafi munkálkodást mások felett fogják gyámolítani, minden kiadandó fordításból egy vagy több nyomtatványval is örömet kedveskednek.

6. Hogy ha a reménység felett oly kevesen állanak a czélba vett igyekezetnek felsegéléséhez, hogy az egybeadandó pénz, a czélhoz elérésére elégnék nem láttatnék, akkor kinek-kinek, a mit beadott, lüstént visszaszolgáltatják.

7. Hogy ámbár senkinek ígérete megállapításában nem kételkednek ezen munkálkodásnak indítói, de mivel az ilyen intézeteket a bizonytalanságtól, a mennyiben csak lehetséges, meg kell őrizni, azért valamint az öt megindítók magokat a fentírt pontokat ezennel kötelessé teszik: szintugy a hozzájuk állani kívánó hazafiaktól is kikérni bátorkodnak, hogy neveknek ide írásával és pecsétjükkel az ígérendő segedelemnek 3 hónap alatt való beszolgáltatására méltóztassanak magokat kötelezni, épen a szerint, mintha ki-ki az ígért segedelemről külön írását adta volna.

Sokkal merészebb volt az eszme, nagyobb fontosságú a terv, hogysem azon időben megvalósítható lett volna. Egy önálló nyomda létesítését s

— De ön megígérte — kiáltá Selby — ön megígérte!

— Igaz és ígéretemet megtartom — mondá Alwyn, de csak úgy, a hogy egy hitvány féreggel tennek, ha azt egy nehéz kő nyomása alatt reménytelenül kinlódva találnám. Fairfax, ird le ennek a nyomorult embernek a vallomását.

— Várj egy perczig — mondá Fairfax — rögtön visszatérek, s a beteg szobájába távozott, honnan nemsokára örömtől ragyogó arcczal tért vissza.

— Minden rendben van, betegünk jól érzi magát — mondá. Már most készen vagyok.

S a papirosat s tentát maga elibe huzta.

A mint a rég visszafojtott áradat a bünös ajkain megindult, Alwyn alig tudott hozzá egy pár kérdést intézni. A szerencsétlen ember teljes vallomásával vagy az ők pártfogását kívánta megnyerni, vagy Nugente asszonyon akart boszút állani, vagy talán a megbánás szikrája sem aludt még ki bünös szívéből, de akármelyik lett légyen az ok, az eredmény egy volt; a Klára leghőbb barátai sem kívánhattak teljesebb bizonyosságot az évek hosszú során gonoszul tervelt s keresztül vitt büntényeknek, mint a mennyit Selby elmondott.

Az Alwyn szemei haragtól szikráztak, minden csepp vére hullámozott, a mint a vallomást hallgatta; de méltatlanságát, mely majdnem erőt vett rajta, visszatartotta egész addig, míg Nugente asszonynak s gyáva büntársának a bünét meg nem tudta.

Doktor Fairfax felindulás nélkül irt, mintha csak egy rendes levelet irt volna; de tekintetében, melyet a munka bevégeztével a bünökre vetett, a megvetésnek és undornak egész világa volt.

— Visszatértem hazámba — mondá — és úgy találom, hogy egy nyomorult gazember a legnemesebb hivatást is meggyalázhatja. Azonban ilyen esetek még az igazságszolgáltatás terén is fordultak elő, tehát miért ne történhetett volna meg az orvosi pályán?

Ezzel a megjegyzéssel nyújtotta át pennáját az elfehéredett arcu remegő bünösnek. — Itt van — mondá — írja alá a nevét s Compton ur, mint tanu, szintén azt teszi — és ezzel jelenleg be lesz fejezve az ön dolga.

azzal klasszikus művek magyar fordításait rendszeresen juttatni a közönség kezébe, tehát: nyomdaszerzés, szedő személyzet szervezése, művek kiválasztása, lefordítása, díjazása, társulatalkotó és olvasó közönség teremtése stb. oly honyolult és sokféle águ üzlet, a mi a kezdeményező öt tudomány-szerető hazafi, főleg gyakorlati képességét bizonyára felülmulata. Nem létesült az, de az eszme ki volt mondva, s szépségét, elvileg, a szent igyekezettől az érdemet elvitatni nem lehet. Pethe Ferencz, Méhes Sámuel és Szilágyi Ferencz szereztek később hirlapjaik számára nyomdát. Ők azonban polgári állásuak, nem aristocraták voltak. S ezek czélja is nehezebb volt. Más dolog napi, vagy heti lapot és más évenként vagy legalább is nagy időközökben megjelenő könyvet adni ki. Amannak ha mindennap kiadása van, van jövedelme is. Könyvnek nincs. Könyvkiadásra csak társulat volt képes 40 év mulva, az Athenaeum nevet viselő s később a Franklin-Társulat, de ez is mindkettő lapkiadással hozta egybekötésbe a vállalatot s gyarapodásuk ott kezdődik, a hol sokféle lapok kiadása birtokába jutottak. Csak könyvvel társulatnak nyomdát fentartani nem lehet.

Az erdélyi aristocrazia e derék tagjai — úgy hiszem — irodalomtörténetünk figyelmére mindenestire méltók.

I évfolyam.

— Jelenleg? — kérdé Selby rémülve. Hiszen már nem kívánnak tőlem többet? úgy-e nem? Már szabad vagyok — úgy-e elmehetek?

— Még nem — válaszolá Alwyn szigorú hangon. Jussanak eszébe feltételeim. Ön tartozik itt maradni, a meddig nekem tetszik és tartozik parancsolatimnak engedelmessé, ellenkező esetben arra a helyre tettem önt, a hol voltaképen kellene lennie s a bűnshöz intézett szavait, e szavak teljes értelmét kifejező tekintettel és mozdulattal kísérte.

— Megteszem, megteszem — mondá Selby — csak ne tartson hosszasan. E rettenetes állapotot nem bírom ki sokáig.

Alwynnak egyedüli válasza az volt, hogy a szobából kiintette s mind a ketten lassan mentek a mellék folyosóra, melyből a Nugente asszony és az Eleonora szobái nyíltak.

Alwyn kinyitott egy ajtót s intett Selbynek, hogy lépjen be. Ezt a szobát hajdan gyermek szobának használta a Nugente család s ez okból az ablakok vasrostélyzattal voltak ellátva. Alwyn tudta, hogy ha a foglyát ide zárja, az innen nem szökhetik meg. Ugyanezért, minden felesleges szószaporítás nélkül, behuzta rá az ajtót, bezárta s a kulcsot zsebébe téve a Nugente asszony boudoirja felé vette az útját.

Halk kopogtatását egy szívélyes „szabad” követte, de az önkénytelen megrettenés és arcszín változás, mi megjelenését követte, eléggé bizonyították, hogy az a szívesen adott engedély másnak volt szánya.

— Azt gondoltam, hogy Selby urhoz lesz szerencsém — mondá gyorsan összeszedve magát az asszony — vártam, hogy kedves Kláránkról újabb tudósítást hozzon. Valóban, Compton ur, ön nagyon gyorsan visszatért útazásából.

— Asszonyom, visszatérésem szükséges volt, nagyon szükséges — volt a hideg válasz. Ha egy előttem drága életet meg akartam menteni, mi reményem boldogságunkra meg lesz mentve, sietnem kellett. Azt elhiszem, hogy kegyedre nézve nagyon hamar tértem vissza s reményem, hogy Klárámra nézve még elég jókor.

— Compton ur, ön rejtélyekben beszél — volt a büszke válasz — megjegyzése bajosan volna hízegő a Klára két orvosára.

— Lelehetőség, asszonyom; de arról később; most nincs időm, sem kedvem ilyen haszontalan szójátékokba elegyedni. Eljöttem kegyedet figyelmeztetni, hogy elvégre le van álcázva. Mindent tudok, s elvagyok határozva tudomásomhoz nézve cselekedni.

Az asszony ajkai elfehéredtek, de szemei épen olyan rettenthetetlenek voltak, mint eddig.

— Compton ur, ön nagyon különs szavakat használ, olyan szavakat, melyeket nem engedhetek meg. Egyedüli mentésemül azt kell feltennem, hogy bizonyosan több bort ivott, mint rendszeren.

— Asszonyom, kegyed igazságtalan irántam. De ha homályosnak találja szavaimat, felvilágosítom és egy olyan történetet mondok el kegyednek, miről talán nem is álmodja, hogy saját magán és még egy személyen kívül másnak is van tudomása róla.

(Folytatása következik.)

### Az új országház góthikája.

Csak egy pár szót. Azon kiválóan érdekes vita, melyre az építendő országházról szóló törvényjavaslat tárgyalása adott alkalmat, évek sora óta először a szép eszméjét is földidézte a komoly pénzügyi, bonyodalmas nemzetgazdasági és a juris prudentia szövevényes kérdéseivel foglalkozó honatyák körében. A kérdést megvilági-

lágítani az ország pénzügyi helyzete szempontjából, melyből az ellenzék hivatásához képest megbírálta, nem az én feladatom. Azon eszmét, hogy a millenium egy monumentalis mű alkotásával tétessék örökre emlékeztetéssé, e lap már havak előtt megpendíté. Hogy a millenium megünneplését a nemzeti akarat és fenség symbolikus kifejezésével: egy új országház létesítésével hozták kapcsolatba: e felfogást csak szívemből üdvözölhetem, mert szégyényes viszonyaink közt a magára hagyott társadalom százazreket még csak összehet, de milliókat nem.

Csak a megtámadott góthika kérdéséhez szólok. A góthika ellen felhozott egy pár érvet, mert a pénzügyi szempontot ez alkalommal kizártam, tartom mélyebb figyelemre méltónak. Egyik érv a Bartha Miklós képviselő által felhozott ellenvetés, hogy a democrat szabadság symboluma: nem lehet a góth palota. A feltörő iverk által vetett árny, a fülkék mélyedéseibe elvesző hang: a vallásos hangulat örök sovargásához jobban illik, mint a szabadság ihlete alatt fenséges kibontakozás felé haladó korunk szellemében alkotó törvényhozók komoly tanácskozó testületéhez. Még hozzá tehetem, hogy a nyílt felfogás, előítéletes elfogultság nélkül arányt és törvényt kereső törekvés egészen más, mint a góth épület csarnokaiban kielégítetlen sovargástól merengő hangulat. Pindar az Igazságot a józan mértékben találja. A dór templom komoly földszintes iránya, emelkedett domb-tetőről letekintő nyugalma, a jón izlés könnyed, finom eleganciája, mely azért az arány könnyen áttekinthető tervzetére támaszkodik: vagy talán még inkább a renaissance sokszerű és sokoldalú alkatrészekből művészi egységbe összeolvasztott stíljé a mai sokszerű és sok oldalú társadalom szövevényes, világát élő törvényhozás sokszerű és sokoldalú tevékenységét jobban kifejezi. Másfelől a stílszerűség rovására a félgömb boltozat a római byzanci izléstől kéretett kölcson, hogy az építészeti szükségszerű korlátát: a czélszerűséget túl ne lépje az épület. Még egy érv: az újabb időben bámulatos lendületet nyert szobrászatunk és festészetünk érvényesítésére a góthika alkalmatlan. Tehát az építészeti eszme mivolta, melyet egy épület kifejezni hivatott, ha szép mű akar lenni, a góth izléssel ellenmondásba látszik lenni.

E sorok írójának feladata egyszerűen megkísérteni, hogy megnyugtassa a góthika elleneit, mintha e styl kizárná az építészeti eszme kifejezését, mintha az Orbán Balázs által kö-epopaeának nevezett épületnek nem volna mit elmondjon. Ép itt van a felfogásbeli tévedés.

Az építészeti nem a jelen, nem a jövő művészete. Az építészeti a múlt symboluma. Ép azért kellett a góth templomot szabad kőműves czéhnek, sőt a szent földre menő kereszteléseknek is építeni; mert az akkori értelmi és erkölcsi közhangulattal forradalmi ellentétben állt és az individualis isten fogalom szárnyalását fejezte ki szemben az egyház korlátozó hatalmával. Ki lehet mutatni a strassburgi, chartresi, kölni műnsterek építésének történetéből, hogy nem csupán a rop-pant nagy feladat sulya gátolta azt, hanem ép a fenn jelzett ellenmondás csüggesztő hatása.

Már most a magyar parlamentház nem egy ezer éves alkotmány symboluma lesz-e? Nem a múlt sátora, melyet a boldogabb jövőnek hagyunk a második ezer évre? Ha a múlt sátora: a góthika ellen azt a körülményt, hogy german, felhozni nem lehet, mert nem german, hanem román gondolat a góthika, csak a german szellem mély-sége, bonyodalmas, szövevényes gondolat-világa fej-

leszté ki és hajtá tul az észszerű arányokon. Aztán a german szellem protestans is... tehát a reactio vádját nem lehet igazságosan elletne alkalmazni. Soha sem kell összeveteni a különleges fejlődésen átment osztrákot a germannal.

A magyar alkotmány teljességet a keresztyén korszakban nyert: ennek kedvelt symboluma a góth épület.

Az az ellenvetés, melyet épen nem lehet kicsinyelni, hogy a góth épület nem alkalmas a képek és szobrok előnyös és kellő láttávlat szerinti befogadására, sulyos. Enyhíti a terv világitási berendezése; de csak enyhíti.

Festvényeknek és szobroknak befogadására a görög irányú renaissance a legalkalmasabb. De stílszerűtlen volna: a magyar törvényhozás multját egy görög templomszerű épületben historio-grafikus alapon megörökíteni. És ebben látom Bartha Miklós tévedését. Egy jelenet a koronázás cselekvényéből, egy jelenet a bécsi békekötés megörökítésére, egy jelenet a modern törvényhozás inaugurálásából: a parlamenti életből egy nagy jelenet: bőven elég és stílszerűség szempontjából a keresztyén egyház ornamentikájának egész fényével visszaadott jelenetek jobban illenek a góthikus épülethez, mint a görög renaissancehoz. Csak ne halmozzuk tul festvénynyel. Nem is lehet a milleniumig igazi nagy szabásu 4—5 festvényen kívül többet elvégezni. Ehez egy Munkácsy, egy Zichy, egy Benczur ecsetje szükséges. Ennyi képet el lehet helyezni jó világitásba. A mi a szobrokat illeti, a fülkék befogadhatnak egy néhányat a magyar törvényhozás legkiválóbb alakjaiból és itt van gyengeje a góthikának, mert a szobornak nem szabad csak symbolumnak lenni: a szobor az egyéniségbe átment eszme egyéni kifejezése.

A góthikában e szobrok fázni fognak. A renaissance fényes világában jobban érzik magokat. De hát a terrasse mit vétett? Különben is a Tömötér közepén teljesen magára kell az épületet fölláítani. E terrasse-t föl lehet a szobrok elhelyezésére használni. Az osztrák parlament-házat hozzák fel, mint a mely modern szellem alkotása lévén, azt ki is fejezi. Modern bizony, mert multja nincs. De hát mi nem ép most bontakozunk ki a mult egyes elévült hagyományaiából?

A milleniummal egybekötött épület a történelmi hagyomány kifejezésére hivatott. A magyar törvényhozás ezer éves. A pusztaszeri szervezkedés a vérszerződés alkotmányos szellemét fejleszti tovább, mely szellemet még maig sem ölte ki egészen... a bureau.

A monarchia nem fékez, nem korlátoz-e? A nemzetiségi eszme nem konserval-e? A történelmi Magyarország nem szorítható egy góth épületbe, de bizony a renaissance nivellirozó hatását sem szereti.

Hogy a Tömötéren a Dunához közel egy góth izlésű épület ragadja meg először a figyelmet; hogy a magyar jogtisztelet temploma a Duna tükörében verődik le: az az idegent figyelmezteti, hogy egy néphez érkezett, melynek ereje a multban van, egy néphez, mely ezer éves visszaemlékezést fejez ki egy akkori izlésben épített palotájával.

A góthika csúcside viz mellett jobban dominál. A görög tetőt keresett. Maig is a görög-keleti egyház hegyre építi templomát, a görög egyház terítő hatása alatt így épültek az első templomok.]

A Duna mellett dombot képzelni sem lehet. A góth izlésű csúcside a képzelmet segélyül hívja, hogy folyton növelje a nagyság arányát, mig a

görög renaissance: kielégítő és ez által korlátozza.

A mi magyar dicsőségünknek a képzelem emelő hatására szüksége van.

A góth izlés ellen sikra kelt honatyák némi megnyugtatótását czélozták e megjegyzések.

BAYARD.

## EGY JÓ BARÁT HALÁLAKOR.

**H** mily rövid e földi lét  
S mégis tenyész a gaz,  
Ki elvesztette mindenét,  
Bátran meghalhat az.

Meghalt ő, a való barát  
A ritka tünemény,  
Silányok most az emberek.  
S a kétszin lett erény.

Oly szép, erős és ifju volt,  
Szívében a hit lakott.  
Hozzá képest koldus vagyok,  
Bár volnék már halott.

A drága hitves s gyermekek  
Gyászban maradtak el,  
Nekem senkim és kúszkódóm  
A sors szeszélyeivel.

Ha meghalok temesetek  
Hol csend van és magány,  
A hol nem járnak emberek,  
De szól a csalogány.

Kolozsvár, 1882. febr. 25.

KOMÁROMI F.

## PESTI POSTA.

VI.

Budapest, május 6.



oldogult édes anyám mondotta volt:  
„Kétszer költözködni annyi, mint  
egyszer leégni!“ Igaz!

Bum! bum! bum! . . . döngetik az  
ajtót, reggel öt óraker. Fölriadok édes  
álmomból, egyszerre minden eszembe  
jut . . . ma kell megtörténnie! Magamra rán-  
gatom a mezt s ajtót nyitok. Rohan be a cseléd: „Itt  
vannak a trógerok!“ Az ajtó nyikorgásától föl-  
bred a feleségem: „Jézusom! már ilyenkor!“ Az  
idősebbik fiam bizonyosan farkasokról álmodott s  
kétségbeesett ordítással ébred fel; sikoltásától meg-  
ijed a másik fiam s versenyt bóg bátyjával. Ez  
alatt belép, nem, beront a szobába négy marczonea  
képű hóhérlegény, akarom mondani: tróger, s  
egyszerre kiáltja mind a négy:

— Kérem, mit viszünk?

Választ sem várva, egyik neki esik a kerek-  
asztalnak, kettő a szekrénynek, amaz az ajtók  
szárnyát nyikorgatja, emez a képeket szedegeti le  
a falról, cselédem a konyhaedényt dobálja egy nagy  
kosárba, a feleség fehérneműt kapkod ki a szek-  
rényből, egyik fiam kávéért kéri, a másik vizet,  
magam pedig a szoba közepén ugrálok, kapkodva,  
mint Bernát a menykőhöz.

— De várjanak hát az istenért! Hiszen még  
semmi sincs bepakolva! Úgy egyeztünk, hogy csak  
kilencz óraker jönnek!

— Hahó! az nem lehet, nyolcz óraker már  
a király utcában van dolgunk. Ha nem tetszik az  
urnak, itt marad minden.

— Jól van hát no, vigyék; ki mit lát! Hallja  
Nancsi, hol a czipóm? Meghülök úgy meztláb! . . .  
Most tisztítom kérem! . . . Tömjétek be már a  
száját annak a gyereknek, hogy ne ordítson! . . .  
Még nem raktam tüzet, kérem alásan, mert a fás-  
kamara kulcsa valahová eltevődött. Ihol van ni! a  
fás-kamara kulcsa benne volt a pipa-tartóban, a  
mit már elvitt az a vörös képű hordár! Kérem a  
ruha-sifonyért nem tetszett jól bezárni, mind a két  
szárnya kinyitott s a fehérnemű szétszóródott a  
grádicson! — Alászolgája! Szépen vagyunk! Oh,  
teremtő isten az új ingem, meg a finom asztalken-  
dők! . . . Hallja maga izé . . . ne taposson an-  
nak a háló-réklinek a csipkéjére! Kérem az útból  
felre, mert a nagy tükröt hoztuk! . . . Csak siet-  
ni kérem, csak sietni! Mulik az idő. Vihetjük az  
író-asztalt? Ugyan hogy az ördögbe vinnék már,  
hiszen minden irományom még szétszórva hever  
rajta! Jere csak fiam, jere, itt van a házmesterné  
és gorombáskodik, azt mondja, hogy mi törtük be  
ezt az ablaktáblát itt a konyhában. Micsoda szem-  
telenség ez kérem? hát nem a maga leánya verte  
be mult héten a porozó-pálczával? Tizenyolcz abl-  
laktáblát fizettem ki, de ezt nem fogom. Oh ké-  
rem, majd meglátjuk, majd a kapitányságnál el-  
végzik. Csak emlegesse sokat a kapitányságot, leg-  
alább kitudódik, hogy ki vette le a padlás ajtajá-  
ról az én lakatomat. Gyékény vagy pokrócz van-e  
kérem, mert esni kezd s a képeket le kellene ta-  
karni? Ott az ágy-terítő, vigyék azt! Hogy is ne!  
az ágyterítőt, mely még a boldogult mamáé volt;  
azt nem adom. Akármit kérem, csak hamar, ha-  
mar, mert mulik az idő! . . . Miféle sikoltozás ez  
megint? Semmi, kérem alásan, csak a Laczika ma-  
gára döntötte az egész kávé! — Fiam, ennek a  
hajszos hordárnak ne adj egy krajczárt se, mert  
részeg, már a könyvtartónak egyik lábát letörte! . . .  
Nagyságos ur a szennyest betehetem ebbe a ko-  
sárba? Már mért nem a fejem tetejére? Nem lát-  
ja, hogy a ritkaság-gyűjteményem van benne? —  
Ugyan ne fogja fülénél azt a virág-tartót, mert ha  
letöri, nem tudja megfizetni! . . . Miféle vén asz-  
szony ólalkodik ott az ajtóban! Mi az? Mit akar  
lelkem? Kit keres? . . . Alásan kérek egy seprőt,  
meg kefé! Minek? hát kicsoda maga? Engem ide  
felfogadtak ablakokat puccezzolyni. Igen? hát maga  
az mámi? Hát csak menjen az új lakásra, ott van-  
nak az ablakok, a seprő is, meg a kefe is. — No  
tessék! a Petőfi-szobornak már letörték az orrát!  
Ki csinálta ezt? Bizonyosan az a részeg hordár,  
el kéne küldeni, különben összetör mindent. Hall-  
ja . . . izé! lóduljon a pokolba, nekem részeg em-  
berre semmi szükségem! Mit? én részeg? Látott  
már az ur engem inni? Az mindegy! hordja el  
magát! Az istennek sem megyek egy tapodtat sem,  
mig ki nem tetszik engem fizetni! Ugyan édes lel-  
kem, adj neki két hatost, hogy ne csináljon itt  
skandalumot. Semmi két hatos! Egy forint volt ki-  
alkudva, tessék engem kifizetni, vagy hordom to-  
vább a butort. Nem kell, nem kell, édes barátom,  
itt a forintja és menjen, hogy ne lássam! Ajánlom  
magamat, ha máskor szükség lesz kérem . . . Ta-  
karodjék! Megyek kérem, megyek; ha máskor pa-  
rancsolni méltóztatik . . . Lóduljon, mert leütöm! . . .  
Csak hamar, hamar, mert mulik az idő! Van-e  
még sok v'nni való? Hogy van-e még? hiszen jó  
formán még el sem kezdtük. — Oh, istenem, iste-  
nem, mért is vállaltam magamra, mikor jutok én  
a királyutczába? Akkor, a mikor! Hát nem fize-  
tem én magat? Igaz kérem, igaz, de olyan keve-  
set . . . No hát inkább megszerzem még egy fo-  
rinttal, csak ügyeljenek jobban. Egy forint?! mi  
az nekem? Inkább visszarakatok mindent, aztán

vitesse el urasága, a kivel akarja! Legyen hát még  
két forint az alkun felül. Nem bánom, de aztán  
egy percet sem várok tovább. Tehát csak hamar,  
hamar, mert mulik az idő!

Igen, mulik az idő. Csorog az izzadság az  
arczomról, a nyakamról, a hátamról. Végre nagy  
nehezen kiürülnek a szobák. A lépések zaja min-  
dig kongóbb lesz, a mint egy nagyobb darab bu-  
tort kiczipelnek a tróger urak. Feleségem a két  
gyerekekkel, meg a tisztogató vén asszonyval el-  
ment az új lakásra, hogy átvegye a bútorokat.  
Végre magam maradok s midőn utoljára bejárom  
a lakást — eddigi gyötrelmem pusztán maradt  
színhelyét — látom, hogy egy köpöládát, az asz-  
tali órát, meg a konyha-lámpást itt feledték. Tes-  
sék, most vihetem magam, pedig nem is fizetnek  
érte. Felpakolok s keresem a rejtek utczákat, ne-  
hogy valami ismerőssémmel találkozom, mert hát  
mégis restellem kissé a dolgot. De ihol van ni!  
Mintha csak fölbérelték volna valamennyi baráto-  
mat, mintha ismerőseim mind összebeszéltek volna,  
rendre találkozom valamennyivel. Olyanok is jön-  
nek velem szembe, kiket egy évben egyetlen egy-  
szer szoktam látni. Máskor meg sem ismernek,  
most pedig már tiz lépésről köszöntenek, szemük-  
ben csodálkozás, ajkukon gúnymosoly játszik, mi-  
dőn engem így elrohanni látnak maguk mellett.  
Végre elérem az új tanyát. Már messziről láрма,  
sikoltozás, káromkodás zaja hatol fülemig. A ház-  
ban — mely mikor megnéztem először, oly cson-  
des lakocska volt, mint egy kápolna — legalább  
ötven gyerek futkos, viczkádozik, trombitál, dobol,  
sir, énekel, lapdázik, verekszik az udvaron egy kin-  
tornás körül, ki komisz zängerei dalokat játszik,  
tulharsogva a bábeli zür-zavart. Köszönöm szépen!  
Gyönyörű kilátás arra az időre, mikor én dolgozni  
akarok! De ni ni! mi ez? Butoraim, képeim, könyveim,  
minden ingó vagyonom halomra dobálva a kapu  
alatt hever. Feleségem a lépcsőházban sirva fogad.  
Kérdem, mi történt?

— Képzeld fiam, a másik lakó a mi szállá-  
sunkról csak most költözködik, sehová sem lehe-  
tett egy bútor-darabot bevinni, minden a legna-  
gyobb piszokban, rendtelenségben és azok a tolvaj-  
ok, a trógerok, ide hányták az egészet egy halom-  
ra s elmentek a királyutczába.

Össze akartam csapni a kezeimet s elejtém  
a lámpát — összetört, utána kaptam s kisiklott  
hómon alól az óra — letört egy mutatója, a kö-  
pöládának azonban nem történt semmi baja.

Mihez fogjak most? A hordárokat holnap  
feladom a kapitányságnál, igen, de ma? Minden  
embernek ilyenkor dupla ára van . . . itt a kapu  
alatt pedig csak nem hálhatunk?

— Hát a Nancsi cseléd hol van?

— Sétálni küldtem a gyerekekkel, mert mind a  
kettő olyan rossz, mintha kicserélték volna őket.

Az eszem kerekéi megállottak, leültem egy  
felfordított dézsára és szemléltem a vagyono-  
mat, szétszört mindenségemet, összehányt családi  
tüzhelyemet, felfordított otthonomat, mint Marius  
Carthagó romjait.

Gyönyörű látvány!

Ott egy himzett karosszék, rajta a subixos  
kefe s egy kötet Arany János műveiből. Itt egy  
vaslábas, benne Bethoven halotti álczája és egy  
fogkefe; mellettük a nagy ebédlőasztal, égnek me-  
redő lábakkal, Hugó Viktor arczképe, a ruha-fo-  
gas, a bot-gyűjteményem és egy hálóing. A gyufa-  
tartóban Vas Gereben nyakkendője és egy kávé-  
kanál. A ruhaszekrényben a konyha-edény, de a  
mint látom, sokkal több edényem érkezett, mint a  
mennyi volt, persze, mert több darabban érkeztek

ide. Könyvtáram pedig, mintha apadt volna; sehol sem látom az illusztrált Bérangert, sem Börne leveleit. Kétségbe voltam esve, csak nyögni tudtam.

Déli harangszóval az előttem lakó szerencsésen kitakarodott a lakosztályomból. Midőn köszöntött, bizonyos leirhatatlan gúny volt hangjában, mintha csak azt mondta volna, hogy: „No hiszen jó helyre kerültél! Gratulálok!” . . .

Mindegy! Jöjjön, minnek jönni kell!

A gúnyoros lakó embereit rimánkodással és tömördek pénzzel rábirtam, hogy majd jöjjenek vissza és segítsenek bevonulni az új fészekbe. Becsületes emberek voltak, visszajöttek délután, persze meglátszott rajtuk kissé, hogy hát e bédelték, de azért estére mégis ur voltam saját szálláson.

A házmestert átvezettem minden zegen-zugon, hogy lássa mi van összetörve, ne hogy majd ránk fogják. Nagyon illedelmes volt a házmester ur s folyvást nyujtotta kezét — szorításra. A Nancsi cseléd panaszkodik, hogy a vízvezeték el van rontva, a csap nem forog; nem baj! birom a házmester ígérését, hogy még e hó folytán megigazítják. Feleségem rémülten jelenti, hogy a konyhában tömördek a sváb bogár. Sebj! Csak más ne legyen, majd kipusztítjuk. Észrevettem, hogy épen a dolgozó-szobám szomszédságában zongoráznak és furulyáznak; no, no nem kell megijedni, hát ha nem fognak épen akkor zongorázni, mikor én irni szoktam! Laczi fiam azt sugta nekem, hogy a tornáczon hiányzik a korlátból egy rács és Pista minduntalan kidugja rajta a fejét. Jézus Mária! még leesik az a gyerek az emeletről! . . . Lassan! csak lassan! . . . holnap drótot húzok az egész tornác hosszában én magam. Igen, igen, holnap . . . de ma már elég volt! Nem birom tovább! Feküdjünk le, szalmazsákra a földre. Ah!!! . . .

. . . Micsoda könyv ez itt mellettem? Heine költeményei . . . 106-ik lap:

„Im wunderschönen Monat Mai . . .!“ úgy van, úgy, igen „Im Monat Mai!“ . . . „Im wunderschönen Monat Mai!“ . . .“

Jó éjszakát!

GABÁNYI.

## SZINHÁZ.

Érdekes estéje volt május 3-án színházunknak. Egyfelől Doczi Lajos „Utolsó szerelem“ című vígjátékának premíer előadása; másfelől az új társulat hat ujonnan szerződött tagjának legelső fellépte.

Szóljunk először az „Utolsó szerelemről“. — Doczi ez előtt 12 évvel tünt fel színmű-irodalmunkban a „Csók“ című vígjátékával. Azóta mostanig hallgatott s e 12 éves némaság csak fokozta igényeinket új darabja iránt; hanem bizony felcsigázott igényeink nem lettek kielégítve, mert ha összehasonlítást tennék első és második műve közt, ez bizonyára nem válna az „Utolsó szerelem“ előnyére. Különböznék némi halvány párhuzamot a két vígjáték közt lehet vonni, míg az elsőben egy szerelmes párnak tiltatik meg királyi parancs által, hogy egymást szeressék; addig emennél egy fejedelmi-pár összeegyeztése oly két egyént akar a házasság kötelékével összefűzni, kik egymást nem szeretik. A megoldás mindkettőnél természetes; ott a szerelemtől eltöltöttek lesznek egy párrá; itt pedig az erőszakolt eljegyzés nem válik házassággá.

Az „Utolsó szerelem“ meséjének hátterül a magyar történelem szolgál. — Laczi Apór István, erdélyi vajda, vérmérsékletére nézt pedig valóságos magyar Don Juan; legutóbb is három magyar ur homlokára segítette fel a szarvakat, de ezek nem elégették meg a fegyveres elégtételt, miben különben ők lettek Laczi által könnyen megsebesítve, hanem Nagy Lajos királyhoz mentek panaszra.

A panasz nem talált süket fülekre; a király bár Laczit szerette, mégis elhatározta, hogy nem fogja tovább tűrni a vajda kicsapongásait; de udvarából se akarta száműzni kegyencét, annál inkább, mert a Velence ellen kilátásban lévő háboruban, mint hős vezérre, szüksége volt. Meghallgatta neje tanácsát és azt kívánta Aportól, hogy házasodjék meg; aztán az majd Erzsébet királyné teendője lenne, hogy Laczit Máriával házasítsa össze.

De Laczi vonakodik a házasságtól, mert fél, hogy a vén férjek sorsa vár reá s Lajos király terve már majdnem hajótörést szenved, midőn a Máriát szerető Bublik árulkodása folytán, ki az eljegyzést megakadályozni akarta, — az ellenkező éretik el.

A szerelmes Bublik alattomos módon azzal vádolja Laczit, hogy a Druzeth leányt megsértette. A sértés tárgya: Laczi nyilatkozata, hogy Máriát nem meri megkérni, mert hátha megnyeri; a sértés következménye: hogy megkéri Mária kezét, hogy neki elégtételt szolgáltatson; a sértő jutalma pedig: hogy Mária jegyese lesz. Mindenesetre egy kissé erőszakolt helyzet, mit nagyon kevés mértékben ment ki Laczfinak következő fogadása, mivel Máriát mintegy kényszeríteni akarja, hogy férjül fogadja el:

„És fogadásom, hogy ha férjül  
El nem fogad, lemondani egyéb  
Kittüntetésről, tisztról, mint világi  
Remény s örömről és mint közvitéz  
Elhagyni ezt az udvart s bolygva menni  
Ország világá“

Ha Mária — mint e büszke és gögös nőtől méltán várhattuk volna, annál is inkább, mert e jelenet előtt csak egy néhány perczel mondta Aporról:

„Csak egyszer, egyszer látnám lábaimnál,  
Hogy megmutatnám, mennyire megvetem“

— kosarat ad Laczfinak, ki aztán fogadását megtartva, mint közvitéz hagyja el az udvart s elkezd egy küzdelmes életet, mely küzdelemnek jutalma végre bocsánat és Mária keze volna, — azt hisszük, jobb darabot lehetett volna teremteni, mint így. — Az eljegyzés már az első felvonásban megtörtént, nagyon nevetséges volna, hogy házassággá csak az utolsó felvonás végén váljon; hogy ez elkerültessék, szerző is bele szól ez eljegyzési tervbe s mind Laczi, mind Mária szerelmétől más-más egyént jelöl ki.

Hanem e két kijelölt egyén egy kissé messze van Lajos udvarától, t. i. Olaszországban s nem mások azok, mint Carrara Ferencz Padua fejedelmének gyermekei Cecco és Catherina.

Laczi Carrara segítségére Velence elleni háboruba indul s így alkalma nyílik belé szeretnie Catherinába, hogy az viszont ő belé szeressen. Cecco pedig összevesz atyjával s elhagyván Olaszont megse áll Lajos király udvaráig, hol szíve Máriáért gyul szerelemre, mely szerelem szintén nem marad viszonzás nélkül.

Ilyen formán a helyzet elég alkalmas a vígjáték befejezésére, mert hát azon közönséges szabálynak, hogy „a vígjáték házassággal végződik“ kétszeresen is elég van téve. És most, hogy a két házasság egyszerre eshessék meg, mert így csattanósabb lévén a vég, csak a két párt kell össze-

hozni, még pedig mint legalkalmasabb helyre, Lajos király udvarába.

Ezen is segítve van a következőkben. Ugyanis: Catherina kiment Laczit fogságából, hová a szerencsétlenül végződött háboru miatt esett s bevallja szerelmét; de Laczi még nem felejtkezett meg Máriának tett ígérétééről s a felajánlott szerelmet visszautasítja; hanem ez az olasz leányt nem csüggeszti el és szobaleánya, meg Apór fegyverhordozójának kíséretében a magyar király udvarához jön, hogy Máriától megkérdezhesse, hogy szereti-e Laczit, kit még mindig reménykedik meghódítani. Laczi is nem sokára megérkezik, midőn aztán az apró félreértések kiegyenlítése és a gögös szerelmesek némi huza-vonakodása után — „ki-ki a maga párjával“; az orgona hang kettős mennyegzői ünnepélyre hív és — a függöny legördül.

A főcselekménnyel párhuzamban még egy néhány epizodszerű jelenet s ezzel kapcsolatban egy néhány mellék szereplő is élénkíti a darabot, sőt — és ez szintén nem válik a darab előnyére — a mi kevés komikum van a darabban, azt inkább a mellék szereplők fejtik ki. Egyáltalában szerző a komikumot nem annyira a jellemek festésére, mint inkább egyes helyzetek nevetségessé tételére használja fel az igaz, hogy némely helyt szerencsés sikerrel.

Az újdonságnak kétségkívül legfőbb érdeme szép nyelvezete, mely nagyon sok helyt igazi költői magaslaton áll; ugyannyira, hogy csak sajnálni tudjuk, hogy Doczi azt a tíz évi némaságot, mit színműveinek megírása közt tartani szokott, nem cseréli fel a lyrai költészet művelésével. A Csók definitiojának írójától irodalmunk még nagyon sok szép költeményt nyerhetne.

És most egy-két szót az előadásról. „Egy-két szót“ mondjunk, mert ez egy előadás után az új tagokról határozott ítéletet még nem akarunk mondani. Azt pedig, hogy általában véve ez új társulat gyengébb mint a régi, szinte feleslegesnek is tartjuk említeni, mert hiszen négy első rangú tagot volt kénytelen színházunk a budapesti nemzeti színháznak átengedni s ily veszteséget a vidékről nem igen lehet pótolni.

Ez estén az új társulattól Medgyaszai Evelin, Daróczi Ilka, Csókáné, Bihari Béla, Hegedüs Ferencz és Sárdi Károly mutatnak be magokat.

A főszerepet Laczi Apór Bihari játszta. Értelmes színésznek tünt fel, férfias alak és szép csengő hanggal, csakhogy mozdulatai és gesztussá kessé nehézkesek és szavaltában némely helyt modorosság volt érezhető. — Lofó fegyverhordozót Sárdi Károly személyesítette jó humorral és routinnal játszva. — Hegedüs Carrara Ferencz kisebb szerepében használható színésznek mutatta be magát.

A nők között leginkább Medgyaszai Evelin (Catherina) tetszett; szép alak, kifejezésteli arc és megnyerő hangjával nem egy helyt valódi érzéssel szavalt. — Daróczi Ilka, (Mária) és Csókáné (királyné) ez alkalommal még nem igen tudták érvényre emelni a netalán bennök rejlő tehetséget s így véleményünket későbbre tartjuk fenn.

Végül nem hagyhatjuk megemlítés nélkül a gondos rendezést és a régi tagoknak, különösen E. Kovács Gyula (Lajos király) és Gerő Lina (apór) kitűnő játékát.

— f.



## KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvárt, 1884. május 10.

— **AZ ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET** f. hó 8-án tartotta meg ez évi rendes közgyűlését a tagok nagy részvétele mellett. Gróf Eszterházy Kálmán egy hatalmas és szép beszéddel megnyitván és üdvözlőlvén a gyűlést dr. Finály Henrik olvasta fel titkári jelentését, mely többek közt megemlíti, hogy az egylet közlebről alapszabályait úgy módosította, hogy a meglevő tudományos szakorsztályok az egylet kebelében a tudomány gócz-pontját képezzék s e célból egyesült is a kolozsvári orvos-természettudományi társulattal. A gyűlés további folyamában érdekes vitára adott alkalmat dr. Homan Ottó indítványa, hogy a történelmi szakosztály számára utaltassék ki a tavaly igénybe nem vett 1000 frt. általány. A kérdéshez hozzá szölkáltak dr. Szász Béla, dr. Felméry Lajos, dr. Farkas Lajos, dr. Brassai Sámuel, Nagy Péter, Gyarmathy M., dr. Jeney Viktor, míg vegre a közgyűlés 500 frtot szavazott meg nevezett célra. — Az egylet jelen évi költségvetésében a remélhető bevétel 21,275 frt 17 1/2 kr; a szükséges kiadások 7410 frt; általányok 13,754 frt 88 kr; a kiadások összege tehát 21,164 frt 88 kr. és így fenmarad 110 frt 29 1/2 kr. pénztármaradék. Az ülés legutolsó tárgyát a választmánytól kilépett négy legrégibb tag újbóli megválasztása képezte.

— **GRÓF MIKÓ IMRE** emlékszo-brának elkészítését határozta el az erdélyi muzeum-egylet. Az egylet huszonöt éves jubileuma alkalmával fogják a leleplezési ünnepélyt megtartani. A szobor mintázását br. Vay Miklós vállalta el, az ércbe öntést pedig egy bécsi cég fogja eszközölni.

— **NEMZETI SZINHÁZUNK** mult heti műsorát vonzóvá tette az új társulat tagjainak bemutatása és két premier előadás. Az egyikről, t. i. Dóczy „Utolsó szerelem“ című vigjátékáról lapunk más helyén terjedelmesebben szölkunk, kapcsolatban az ujonnan szerződött drámai tagok felől nyert véleményünkkel. A másik premier előadásként az operette köszöntött be színházunkhoz, szinre kerülván „A koldus diák.“ Nincs ugyan miért üdvözlölnünk az igazgatóságot, hogy az operettet ufolag elővette, de nem is nagyképűsködünk ellene csak azért, mert néhány pléhgalléros kritikus divatba hozta, hogy az operettet, ha jó, ha rossz mindenképp ütni kell. — „A koldus diák“ különben szövegére nézve egyike a leggyengébbeknek, de pajzán és könnyed zenéjét nem egy helyt lehet élvezettel hallgatni. Mi pedig az új operette-társulatot illeti, hanem is oly kitünő az, mint mikor még Palmái Ilka és Erdélyi Mária-tette játékaiban gyönyörködhetünk, de általában véve nem is gyengébb annál a társulatnál, melynek primadonnái Halmainé és Örlei Flóra voltak. Leginkább Hegedüs Ferencz, Hatvani né és Rónaszékiné tetszetek. Rónaszékiné különben mint tehetséges népszinmű énekesnő is bemutatta magát „A piros bugyeláris“ vasárnap előadása alkalmával.

— **VÁROSUNK SZÉPÍTÉSÉT** nagyban előmozdító régi terv közeledik megvalósulásához. Még a néhai Schütz Jánosban fogamzott meg az eszme, hogy a főtéri nagy templom körüli disztelen épületek lerontásának. Mint tudjuk e terv kivitelére egy százezer forintot meghaladó alap is össze van már gyűjtve. Most e tervet, némi változtatással, ugyanis, hogy a lerontott épületek helyébe négy diszes sarokház építtessék, kívánja valósítani a róm. kath. egyházközség. E végből Debreczeni Balázs építész a szükséges felméréseket már meg is tette s a tervek elkészítésével most van elfoglalva.

— **JUBILEUM.** A kolozsvári nyomdász-testület e hó 10-én ünnepli meg egyik tagja Rácz István 50 évi nyomdászágának jubileumát. Rácz István egy fél-századon keresztül volt buzzó munkása a helybeli Steinnyomdának és még most is hiven felel meg kötelességének. Pályatársai egy szép ezüst órával lepik meg és tiszteletére szombaton a Stadler-kertben banquettet rendeznek. Az ünnepély lefolyásáról majd jövő számunkban fogunk megemlékezni.

— **A HELYBELI RÓM. KATH. FŐGYMNASIUM** „Daltársulata“ e hó 4-én tartotta meg a Redoute termében érdekes hangversenyét. A változatos műsor minden egyes száma a közönség élénk tetszésével találkozott. Mint halljuk a sikerült hangverseny a daltársulat javára elég szépen jövedelmezett.

A **MÁJÁLISOK** idénye is elkezdődött már. Legelső a tanárjel ölteke lesz, kik f. hó 17-én a Lövölde helyiségében tartják meg segély-egyletük javára nyári-táncvigalmokat. — A másodikat pedig az unitárius főtanoda ifjusága rendezi, ugyancsak a Lövölde helyiségében e hó 22-én az iskolai egylet és korház javára.

— **LÁZÁR TIVADAR**, folyó évi május 10-én reggeli 7 óraker, életének 90-ik évében, hosszas szenvedés után, végelgyengülés következtében megszünt élni. A megboldogultnak hült tetemei folyó hó 12-én délelőtt 11 óraker fognak piacz-sor 31. sz. háztól a róm. kath. egyház szertartása szerint a külmonostor-utcai kápolnáig kikisértetni, onnan Gyaluba a családi sirboltban örök nyugalomra elhelyeztetni. Béke poraira!

— **HÖHN LIPÓT** nyugalmazott állami tisztviselő — városi fuvar- és szállásmester, élete 63-ik évében, folyó hó 5-én reggel 8 óraker megszűnt élni. Temetésén, mely f. hó 7-én d. u. 5 óraker ment végbe, a városi tisztviselők testületileg vettek részt. Béke poraira!

— **BÉRMÁLÁS.** Lönhárd Ferencz erdélyi r. kath. püspök ez évi áldozócsütörtökön fogja a bérmálás szentségét kiszolgáltatni városunkban.

— **MÁRIA ANNA** császárné és királyné, V. Ferdinánd özvegye f. hó 4-én 81 éves korában Prágában hol utolsó éveit teljes visszavonultságban töltö, meghalt. — Ő felsége hat heti udvari-gyászt rendelt el; a helybeli plébániai templomban pedig a napokban tartották meg a gyász-isteni tiszteletet.

— **POLGÁRI KÁROLY** szinigazgató dráma-, népszinmű, vigjáték és operette 40 tagból álló szintársulatával előadásait e hó 10-én kezdi meg Szilágy-Somlyón. Először a „Koldus diák“ kerül szinre.

— **LÁTOGATÁS KOSZUTH LAJOSNÁL.** Egy budapesti fiatal szedő közelebről Turinban Kossuthnál látogatást tett, melyről a következőket írja: „Turinba érve, rögtön kérdezősködtem, hogy hol lakik Kossuth, ki aztán kedden d. u. 5 óraker fogadott. Belépésemkor Kossuth lapokat olvasott, miket azonban azonnal félretett s barátságosan helylyel kínált meg. A természetesen magyarul folytatott társalgás közben mindenekelőtt mostoha atyámnak (ki Klapka alatt Duna-Almásnál balkarját vesztette) üdvözlötét adtam át. Kossuth megköszönte s a beszédet aztán Budapestre irányította. Magasztaltam a főváros szépségét és előhaladását, ő azonban azt vélte, hogy Budapest nem virágozhatik fel, mint — jelenleg — ugyszólván minden font husért Béccsel kell alkudoznia. Horvátország hálátlanságát is megérinté néhány szóval s esodalkozását fejezte ki azon, általam fölemlített tény miatt, hogy a magyarosodás gyorsan halad s ma már felső Magyarország városaiban is, mint p. o. Kassán és Eperjesen kizárólag magyarul beszélnek. Végül mostoha atyám számára átadta fényképét. Megjegyeztem, hogy jobb szinben van, mint azt a fénykép feltünteti, mire azt válaszolta, hogy erőteljes testszervezete az életet rá nézve legalább elviselhetővé teszi; célját úgy is elvesztette rég és különben is „az élet nem a legfőbb jó.“

— **DR. KENEDI GÉZA**, a „Pesti Hirlap“ szerkesztője egy nagyobb leíró munkára hirdet előfizetést. A könyv címe: „A Quarnero, Fiume és Abbazia.“ A terjedelmes munka a következő részekre lesz osztva: I. Quarnero. A hogység, a vízrendszer, a tengeröböl, a nép, tengeri halászat és hajózás leírása. II. Fiume és a magyar tengerpartok. A város és a parti részek népének, középületeinek, kikötőjének műveltségi és gazdasági viszonyainak, valamint helyi történelmének és emlékeinek leírása. III. Abbazia és az osztrák részek. A „quarneroi riviera“, környéke, az abbaziai kedves tengeri fürdő, az istriai partok és szigetek leírásával. IV. A Quarnero történelme vázlatosan, különös figyelemmel a magyar koronára. — V. Függelék. Utvezető, irodalom és vegyesek, tekintettel az utazók gyakorlati igényeire. A könyv mintegy 15 ivnyi terjedelemben, számos jellemző

képpel diszesítve s a Quarnero teljes térképével ellátva folyó évi május hó végén jelenik meg.

— **FESTŐMŰVÉSEINK** elhatározták, hogy az idén is megtartják szokásos nyári kirándulásokat. Az elindulás Budapestről július közepére van tervezve és az utazás hat heti időtartalomra van szabva. A kiránduló művészek az idén az erdélyi hegyeket keresik fel, a végből, hogy megörökítsék az Erdélyben még létező és több helyeken még viseletben is levő régi kosztümeket; vázlatokat vegyenek fel a történelmi nevezetességi helyekről, várakról, váromokról s az ottani havasi őserdőkben élő állatokról stb. A vázlatok után elkészítendő festmények nagyobb részét az illető festők a jövő évi országos kiállításon szándékoznak kiállítani.

— **MAGYAREMBER KITÜNTETÉSE AUSZTRÁLIÁBAN.** Pissenberger Ferencz, szombathelyi születésű hazánkfia, ki ezelőtt mintegy 8 évvel eltávozva szülővárosából, azóta bejárta Angol-, Franciaországot és Amerikát, míg végre Adeleideben (Ausztrália) telepedett meg, az ottani földmivelési és kertészeti egyesület kiállításán, mint az „Ausstr. Zeitung“ írja, kiváló jóságú kályháért kitüntetést nyert.

— **A TURINI OLASZ NEMZETI KIÁLLÍTÁST** a napokban nyitották meg. A kiállítás megnyitására ünnepélyre fényes diszcoladást rendeztek 29-én a Regioszínházban. Jelen volt az olasz királyi család is. — A kiállításnak egy oly speciálitása van, milyennel eddig egy kiállítás sem dicsekedhetett. Ez a „középkori falu és kastély“. A falu 25 házból áll, melyek a legnagyobb lelkiismeretességgel vannak építve középkori minták után. A kastély maga megérdemli, hogy az ember Turinba utazzék. A falu minden házában laknak, a kastélyban a várur parancsol, korhíi jelmezben. A cselédek, csatlósok, várörök ruhái mind a legszigorubb gondtal és lelkiismeretességgel készítvők középkori minták után. Sőt még az ételeket is középkori szakácskönyv szerint készítik a faluban.

— **A FRANCZIA DRÁMAIRÓK** tiszteletdíjai Németországban az utóbbi időben tetemesen emelkedett. Legtöbbet kap darabjaiért Sardou, a ki saját bevalása szerint csak pénzért és nem dicsőségért dolgozik. Az „Odette“, „Divorens“, „Fedora“ és „Daniel Rochat“ előadási jogért Németországban Sardou 100.000 frankot kapott. Minden darabjának ára 25,000 frank és ez üzleteit rendszeren személyesen végzi. Dumas Sándor ezt a „Société des auteurs dramatiques“ illető bizottságára bizza. Megemlítendő, hogy a vevő, ha nem is a társulat útján, hanem egyenesen a szerzőtől szerzte meg a darabot, akkor is köteles a vételár 10%-át a társulat pénztárába fizetni. A párizsi látványos és kiállítási darabok még drágábbak, mint Sardou művei. Így p. o. a Jules Verne és d'Ennery által írt darabok mindegyikéért — „Utazás a föld körül“, „Grant kapitány gyermekei“, „A fekete Venus“ stb. 30.000 frankot fizettek. Gyakran úgy is veszik a francia darabokat, hogy a vevő egy bizonyos összeg lefizetése által biztosítja magának az előadási jogot és aztán a szerzőnek a bevétel után bizonyos százalékot ad. Ily módozattal szerzték meg legutóbb Németország számára Ohnet Györgynek „A vasgyáros“ című darabját is. Ha valami okból azonban a darabot nem lehet előadni Németországban, a francia írók mégis megtartják a kapott pénzüsszeget. Hogy mily rohamosan emelkedett a francia szindarabok ára, kiténik abból is, hogy midőn Meilhac és Halévy híres darabja „Froufrou“ 1869 nov. 1-én óriási sikerrel került szinre Párisban, a darabot Schelcher színházi ügynök megvette 1200 frankért. Ma, midőn oly fiatal író, mint Grevet-Dancourt „Trois femmes pour un mars“ című darabjéért 4000 frankot kap, Meilhac és Halévy legalább huszszor annyit kapnának ma a „Froufrou“-ért, mint kaptak 1869 ben.

**Tartalom:** Korunk árnyképe. Hegedüs István. — Az utolsó Bobori leány. Petelei István. — Éjjel. Tutsek Anna. — Szinte feláldozták. Sáni Lászlóné. — Az új országgház gothikája. Bayard. — Egy jó barát halálakor. Komáromi F. — Pesti posta Gabányi. — Színház. — Különlélék. Tárca: Megint egy adat az erdélyi magyar irodalom zsenge korából. Jakab Elek.